

LIETUVOS MOKINIŲ NEFORMALIOJO ŠVIETIMO CENTRAS

**2015-2016 M. M. MOKINIŲ PROFESINIO ORIENTAVIMO (UGDYMO KARJERAI)
STEBĖSENOS ATASKAITA**

Vilnius, 2017

TURINYS

Įvadas	3
1. Sąvokos ir sutrumpinimai	4
2. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos organizavimas ir vykdymas	6
2.1. Stebėsenos teisinė bazė, tikslas, uždaviniai, objektas	6
2.2. Stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai	7
3. Pagrindiniai stebėsenos rezultatai ir jų analizė	9
3.1. Ugdymo karjerai konteksto rodikliai	10
3.2. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas	12
3.3. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija	17
3.4. Kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų	24
3.5. Mokinių karjeros kompetencijos – profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) rezultatas	34
3.6. Mokinių perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą	37
4. Išvados ir rekomendacijos	43
4.1. Išvados ir rekomendacijos stebėsenos modelio tobulinimui	43
4.2. Išvados ir rekomendacijos profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) kokybės tobulinimui	44
Naudota literatūra ir šaltiniai	47
Priedai	49
1 priedas. Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių sąrašas	
2 priedas. Šalies profesinio orientavimo stebėsenos rodiklių lentelė (pagal institucijos grupę)	
3 priedas. Šalies profesinio orientavimo stebėsenos rodiklių lentelė (pagal savivaldybes)	

Ivadas

Kartą per metus Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras (toliau – Centras) renka duomenis apie einamųjų mokslo metų profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų mokiniams situaciją (internetinės apklausos būdu) ir praėjusių mokslo metų mokinių profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas, šių paslaugų gavėjus ir teikėjus (ugdymo karjerai stebėsenos informacinės sistemos (UKSIS) pagalba).

Centras, siekdamas surinkti informaciją, kuri svarbi mokinių profesinio orientavimo kokybei gerinti, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-1090/A1-314 „Dėl Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo” ir projekte „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme” sukurtu mokinių ugdymo karjerai stebėsenos modeliu, 2015-2016 m. tęsė mokinių profesinio orientavimo stebėseną. Dėl profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių tvirtinimo, informacinės sistemos tobulinimo, duomenų teikėjų registravimo buvo bendradarbiaujama su Švietimo informacinių technologijų centru ir UAB “S2P”. Savivaldybių administracijų atstovams, bendrojo ugdymo mokykloms ir profesinio mokymo įstaigoms buvo teikiama informacija, susijusi su stebėsenos organizavimu ir duomenų teikimu.

Šioje ataskaitoje pateikiama informacija apie 2015-2016 mokslo metais buvusią ugdymo karjerai aplinką, profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymą, karjeros specialistų kvalifikaciją ir kompetenciją, mokinių karjeros kompetencijas ir sąlygas jas ugdyti(s), taip pat pateikiamos rekomendacijos ir siūlymai, kaip būtų galima pagerinti šalies ugdymo karjerai būklę ir patobulinti stebėsenos kokybę. Ataskaita skirta profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) politiką formuojančiai Švietimo ir mokslo ministerijai, profesinio orientavimo įgyvendinimą koordinuojančioms savivaldybių administracijoms, mokinių profesinį orientavimą (ugdymą karjerai) organizuojančioms ir vykdančioms bendrojo ugdymo mokykloms, profesinio mokymo įstaigoms ir visiems suinteresuotiesiems.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Ugdymo karjerai skyriui (el. paštu: uks@lmnsc.lt).

1. Sąvokos ir sutrumpinimai

1 lentelėje pateikiamos pagrindinės Ugdymo karjerai stebėsenos informacinėje sistemoje (UKSIS) ir šioje ataskaitoje vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai.

1 lentelė. Sąvokos ir sutrumpinimai

Sąvokos ir sutrumpinimai	Paiškinimai
Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai	Mokiniai, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį (5–8 klasės); mokiniai, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį (9–10 klasės (gimnazijos I-II klasės)); mokiniai, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą (11–12 klasės (gimnazijos III-IV klasės)).
Eurostatas	ES statistikos tarnyba. Nuoroda internete: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/
Karjeros kompetencijos	Žinios, gebėjimai ir nuostatos apie save, mokymosi, saviraiškos ir darbo galimybes, karjeros sprendimų priėmimą, karjeros planavimą, derinimą su kitomis gyvenimo sritimis ir realizavimą (2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 “Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo”).
Karjeros specialistai	Karjeros specialistas – asmuo, teikiantis profesinio informavimo ir konsultavimo, ugdymo karjerai paslaugas. ¹ Karjeros specialistai teikia ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo ir kitose švietimo įstaigose, aukštosiose mokyklose, profesinio orientavimo centruose ir kitose institucijose, palaiko ryšius su darbdaviais, konsultuoja profesinio mokymo įstaigų mokinius ir aukštųjų mokyklų studentus dėl

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2016 m. balandžio 7 d. Nr. XII-2290, (TAR, 2016-04-18, Nr. 9857).

	darbo galimybių pagal įgyjamą kvalifikaciją, dalyvauja vykdant baigusią profesinio mokymo ir studijų programas asmenų karjeros stebėseną. ²
Profesinio mokymo įstaigų mokiniai	Mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą; mokiniai, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą.
Profesinis orientavimas	“...vykdomas teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas”. Jo tikslas – “padėti asmenims sąmoningai rinktis jiems tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų, aktyviai kurti savo karjerą” (Remiantis 2012 m. Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašu). <i>Stebėsenoje sąvoka „ugdymas karjerai“ buvo naudojama kaip sąvokos „profesinis orientavimas“ sinonimas.</i>
Profesinio orientavimo darbo patirtis	Metų suma, kai buvo atliekamos tiesiogiai su profesiniu orientavimu susijusios funkcijos, įrašytos pareiginiuose nuostatuose arba priskirtos įstaigos vadovo įsakymu.
Profesinio orientavimo lėšos	Profesiniam orientavimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų, skirtų mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui (remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 791), suma.
Profesinio orientavimo stebėseną (ugdymo karjerai stebėseną)	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jos įgaliotų institucijų, savivaldybių administracijų ir jų įgaliotų institucijų, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų vykdoma nuolatinė bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių (išskyrus besimokančiuosius pagal pradinio ugdymo programą ir pagal profesinio mokymo programą besimokančius mokinius, kurie studijoms turėjo aukštesnį už vidurinį išsilavinimą) profesinio orientavimo (ugdymo

²Ten pat

	karjerai) sistemos būklės ir kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas, remiantis turimais duomenimis ir rodikliais.
Rodiklis	Kiekybinis arba kokybinis požymis, iš kurio sužinoma planavimui, valdymui ir kontrolei reikiama informacija, galinti padidinti valdymo veiksmingumą. Pvz., „ <i>Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusių su profesiniu orientavimu (ugdymu karjerai), dalis (procentais)</i> “.
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema.
UKSIS	Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema.

2. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos organizavimas ir vykdymas

2.1. Stebėsenos teisinė bazė, tikslas, uždaviniai, objektas

Nuo 2012 m. „profesinio orientavimo stebėseną yra vientisa ir integrali valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos dalis“ (6). Ugdymo karjerai stebėsenos informacinė sistema (UKSIS) skirta įgyvendinti Ugdymo karjerai stebėsenos modelį, formuoti stebėsenos rodiklius, rinkti informaciją rodikliams, stebėti surinktus duomenis ir rodiklių reikšmes ir kt. Stebėsenos duomenys UKSIS sistemai buvo renkami ketvirtus metus.

Ugdymo karjerai stebėsenos tikslas, uždaviniai ir objektas apibrėžti 2012 m. sukurtame Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio apraše (11). Ugdymo karjerai stebėsenos **tikslas** – „renkant ir analizuojant duomenis apie ugdymo karjerai paslaugų organizavimą ir teikimą (...) optimaliai paskirstyti žmogiškuosius, finansinius ir materialinius išteklius, analizuoti ir vertinti ugdymo karjerai sistemos būklę ir pokyčius, prognozuoti ugdymo karjerai sistemos kaitą“.

Ugdymo karjerai stebėsenos **uždaviniai**: „tirti ugdymo karjerai valdymo subjektų informacijos apie ugdymo karjerai sistemą poreikius; rinkti, kaupti ir apdoroti duomenis apie ugdymo karjerai sistemos būklę; analizuoti ir vertinti ugdymo karjerai būklę bei kaitą ir jai darančius įtaką veiksnius,

atsižvelgiant į ugdymui karjerai keliamą tikslą ir uždavinius; prognozuoti ugdymo karjerai sistemos kaitą; teikti ir skelbti ugdymo karjerai stebėsenos duomenis ir/ arba analitinę informaciją“.

Ugdymo karjerai stebėsenos **objektas** – “ugdymo karjerai būklė ir jos kaita, vertinama šiais aspektais: indėlis į ugdymą karjerai, ugdymo karjerai procesai, ugdymo karjerai rezultatai, poveikis ir pasekmės, ugdymo karjerai kontekstas, ugdymo karjerai sistemai keliami tikslai ir uždaviniai, ugdymo karjerai paslaugų gavėjų (mokinių) ir ugdymo karjerai paslaugų teikėjų poreikiai bei kitų suinteresuotų šalių lūkesčiai”.

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių aprašai patvirtinti 2015 m. Lietuvos mokinių neformaliojo centro direktoriaus (

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rezultatai naudojami galimų problemų prognozavimui, indėlio ir proceso tikrinimui, konteksto ir rezultatų stebėjimui, profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų teikimo prioritetinių krypčių nustatymui, profesinio orientavimo tobulinimui, rekomendacijų ir siūlymų rengimui.

2.2. Stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai

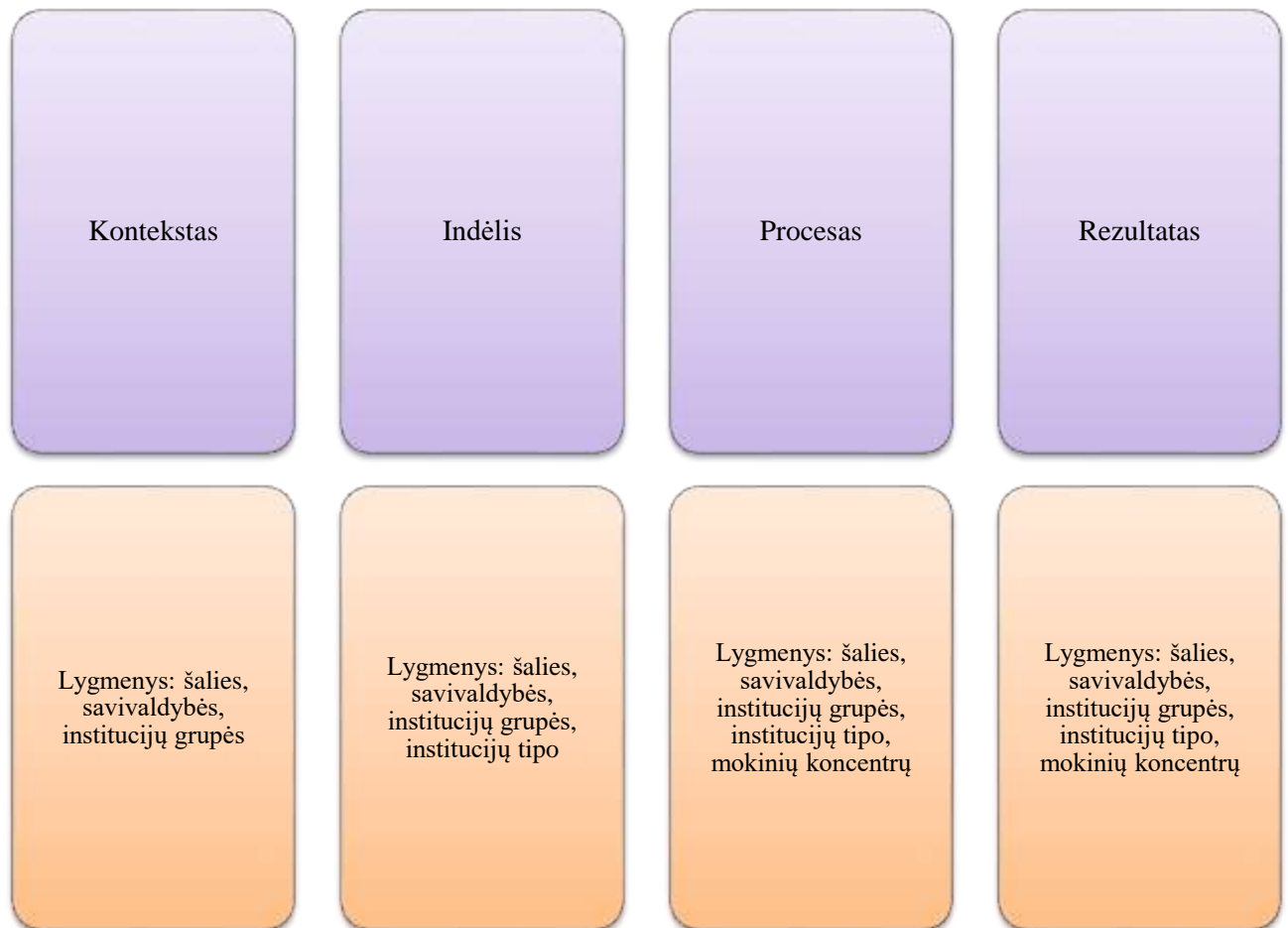
2015-2016 m. buvo renkami kiekybiniai duomenys 14-ai profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių. Rodiklių skaičiavimui buvo naudojami ŠVIS ir Statistikos departamento duomenys, informacija apie mokinių skaičių paimta iš Mokinių registro, didelė dalis duomenų (10-čiai rodiklių) buvo gauta iš bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų. Didžiausia dalis šių duomenų teikėjų – mokyklų karjeros specialistai ir mokyklų administracijų atstovai. Buvo siekiama surinkti mokinių ugdymo karjerai stebėsenos duomenų iš virš 900 švietimo įstaigų. Duomenis apie 2015-2016 mokslo metais organizuotą ir vykdytą mokinių profesinį orientavimą rinko ir pateikė 717 švietimo įstaigų (43 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 674 bendrojo ugdymo mokykla). Dažniausios duomenų nepateikimo priežastys: specialistų kaita, įstaigų reorganizacija, UKSIS vartotojų kompiuterinio raštingumo stoka, kitos priežastys – atsisakymas pateikti asmens duomenis pildant duomenų pildytojo anketą (2 lentelė).

2 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos apimtis ir duomenų šaltiniai

Aspektai	Komentarai
Rodiklių grupės	<i>Konteksto, indėlio, proceso ir rezultato</i> rodikliai
Rodiklių skaičius	14 (po 2-6 rodiklius kiekvienai rodiklių grupei)
Duomenų skaičius, laikotarpis	19 (be skaidymo pagal mokinių grupes), 2015-2016 mokslo metai
Duomenų šaltiniai	Bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų atstovų į UKSIS suvesti duomenys, Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenys, Eurostat duomenys
Duomenis teikiančios mokyklos	Renkant duomenis, įtrauktos visos profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai (išskyrus nevalstybines įstaigas, darbo rinkos mokymo centrus, įstaigas, kuriose mokomasi tik pagal profesinio mokymo programas, skirtas suaugusiesiems, siekiantiems įgyti arba tobulinti turimą profesinę kvalifikaciją, profesinio mokymo įstaigų skyrius pataisos namuose, profesinio mokymo įstaigų skyrius, jeigu jų mokiniai atskirai neregistruojami Mokinių registre). Renkant duomenis, įtrauktos visos bendrojo ugdymo mokyklos (išskyrus pradinės, ligoninės, sanatorijos, tardymo izoliatoriaus ir (ar) pataisos įstaigos mokyklas, vaikų socializacijos centrus, specialiąsias mokyklas, specialiojo ugdymo centrus, specialiąsias mokyklas-daugiafunkčius centrus, mokyklas-daugiafunkčius centrus, kuriose mokosi nedidelis skaičius 5-12 kl. mokinių).
Bendras UKSIS mokyklų skaičius	Apie 900
Duomenis pateikusių mokyklų skaičius	717
Mokyklų pavaldumas	Valstybinės, savivaldybių, nevalstybinės
Mokyklų tipai	Pagrindinės, vidurinės, gimnazijos, progimnazijos, profesinio mokymo įstaigos

3. Pagrindiniai stebėsenos rezultatai ir jų analizė

Mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenoje rodikliai klasifikuojami ir analizuojami pagal Konteksto – Indėlio – Proceso – Rezultato (angl. CIPO – Context – Input – Process – Output) modelio dalis ir švietimo sritis (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas). Šioje ataskaitoje stebėsenos duomenys ir rodikliai vertinami lyginant 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015 ir 2015-2016 mokslo metų rodiklių reikšmes, pasitelkiant šiuos analizės lygmenis: šalies, savivaldybės, institucijų grupės, institucijų tipo, mokinių koncentrų (1 pav.).

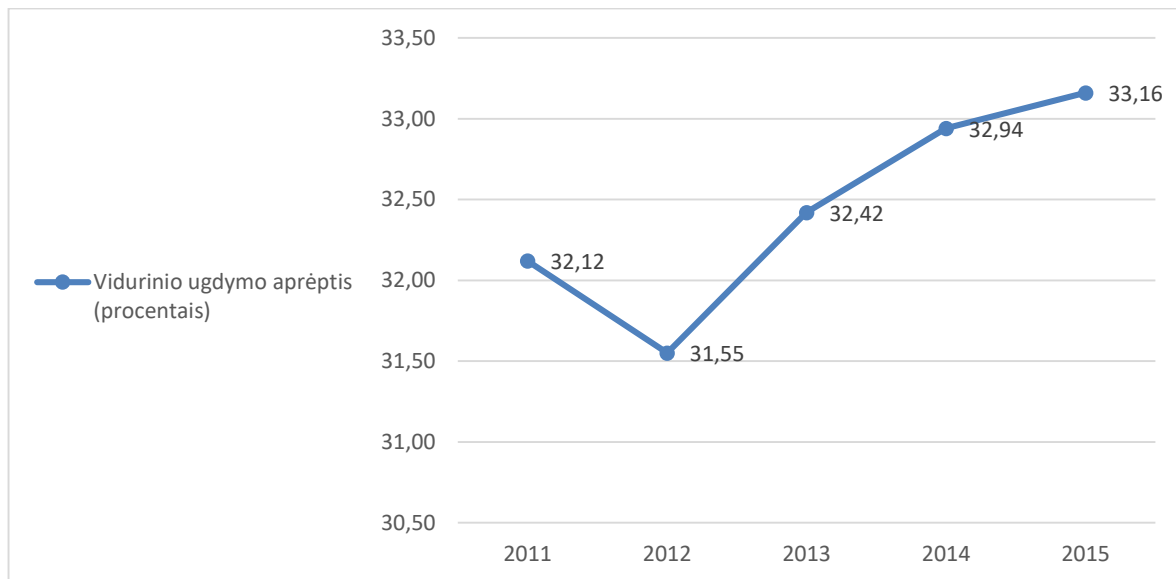
1 pav.

Rodiklių grupavimo ir analizės schema

3.1. Ugdymo karjerai konteksto rodikliai

Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodikliai, kurie yra taktiniai švietimo ir mokslo stebėsenos rodikliai, grupuojami kaip ir Valstybės (strateginiai) švietimo ir mokslo stebėsenos rodikliai: į *konteksto, indėlio, proceso ir rezultato* rodiklius. Konteksto rodikliai apima du rodiklius – „Vidurinio ugdymo aprėptis (procentais)“ ir „Niekur nedirbančių ir nesimokančių 15 – 24 m. amžiaus asmenų dalis (procentais)“.

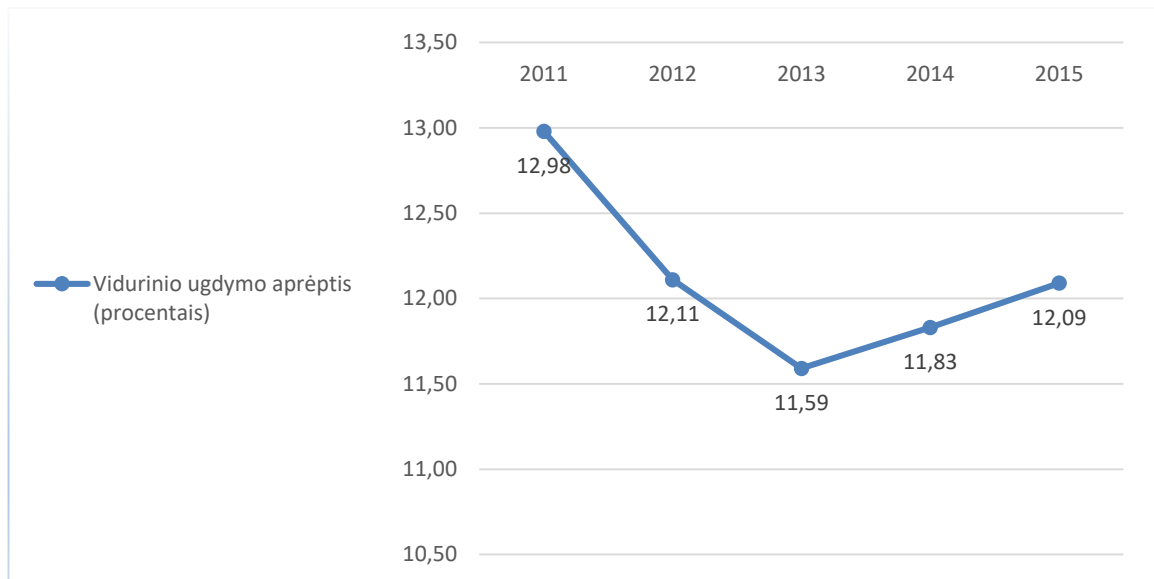
17 – 20 m. jaunimo dalyvavimo viduriniame ugdyme mastas. Vidurinio ugdymo programas mokiniai dažniausiai pradeda būdami 16–17 m. ir baigia per dvejus–ketverius metus. Bendrasis vidurinis ugdymas aprėpia mokyklų programas, kurias sėkmingai pabaigus paprastai suteikiama teisė pradėti universiteto lygio programas. Profesiniu viduriniu ugdymu daugiausia siekiama parengti studentus profesiniam gyvenimui ir tolesnėms profesinėms ar techninėms studijoms. Remiantis UKSIS duomenimis, Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklose pagal vidurinio ugdymo programą (t.y. 11 – 12 klasėse) 2015-2016 m. m. mokėsi 33,2 proc. jaunimo nuo 17 iki 20 metų (kiek didesnė dalis nei ankstesniais mokslo metais) (2 pav.).

2 pav.

Vidurinio ugdymo aprėptis bendrojo ugdymo mokyklose

12,1 proc. (taip pat šiek tiek didesnė dalis nei ankstesniais mokslo metais) šio amžiaus jaunimo mokėsi pagal ISCED 3A lygio profesinio mokymo programas, vykdomas kartu su vidurinio ugdymo programa ir skirtas profesinei 4 EKS lygio kvalifikacijai bei viduriniam išsilavinimui įgyti (3 pav.).

3 pav.

Vidurinio ugdymo aprėptis profesinio mokymo įstaigose

Remiantis UKSIS sistemos duomenimis, per paskutinius ketverius metus mokinių, siekiančių vidurinio išsilavinimo, skaičius tiek bendrojo ugdymo mokyklose, tiek profesinio mokymo įstaigose mažėjo tūkstančiais. Vidurinis išsilavinimas laikomas problemiškesniu ir prieštaringesniu sektoriumi visų šalių švietimo sistemose. Jam tenka sunkiausio amžiaus tarpsnio mokiniai ir problemos, susijusios su mokyklos baigimo laikotarpiu. Daugelyje šalių ši problema yra pripažinta kaip reikalaujanti naujų optimaliausių sprendimų įtvirtinant geresnius ryšius tarp pagrindinio ir tolesnio mokymosi laikantis nuostatos, jog tai visiems skirtas švietimas.

Niekur nedarbingų ir nesimokančių 15 – 24 m. amžiaus asmenų dalis. Tai yra Eurostato rodiklis, matuojantis nedarbingo, nesimokančio ir nedalyvaujančio mokymuose 15-24 m. amžiaus jaunimo (angl. NEET) dalį. Eurostato duomenimis, 2015 m. NEET sudarė 12 proc. 15-24 m. amžiaus jaunimo Europos Sąjungoje (kiek mažiau negu ankstesniais metais). Niekur nedarbingų ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis Lietuvoje per pastaruosius ketverius metus taip

pat mažėjo (2012 m. buvo 11,2 proc., 2013 m. – 11,1 proc., 2014 m. – 9,9 proc., 2015 m.- 9,2 proc. (5).

Mokslinėje literatūroje pateikiama daugybė jaunimo perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką apibrėžimų. Tarptautinė darbo organizacija perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką (angl. school-to-work transition) apibrėžia „kaip periodą nuo mokymosi užbaigimo (arba iš švietimo sistemos pasitraukimo neperėjus atitinkamos išsilavinimo pakopos, neįgijus kvalifikacijos) iki pirmojo pastovaus (angl. regular) ir tenkinančio (angl. satisfactory) darbo gavimo“. Remiantis R. Brazienės ir I. Mikutavičienės moksliniu straipsniu, „perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką yra sąlygojamas daugelio tarpusavyje sąveikaujančių subjektyvių ir struktūrinių veiksnių, t. y. specifinio šalies sociokultūrinio konteksto, demografinių veiksnių, darbo rinkos, švietimo sistemos organizavimo ir struktūros, valstybės vaidmens formuojant darbo jėgos pasiūlą ir paklausą“ (2). Nors kai kurie ekspertai mano, kad tiek vidurinio ugdymo aprėptis, tiek niekur nedirbančių ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis galėtų būti profesinio orientavimo rezultato rodikliai, manome, kad šių rodiklių reikšmių pokyčiai tik iš dalies susiję su mokinių ugdymu karjerai. Šių rodiklių dydis labiau priklauso nuo bendros šalies socialinės ekonominės situacijos ir valstybės institucijų bendradarbiavimo sprendžiant pasitraukimo iš švietimo sistemos ir jaunimo nedarbo problemas.

Ugdymo karjerai stebėsenai ypač aktualūs indėlio ir proceso rodikliai, nes ugdymo karjerai veiklų rezultatus sudėtinga kiekybiškai įvertinti. Indėlio, proceso ir rezultato rodiklių analizė pateikiama kituose šios ataskaitos skyriuose.

3.2. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas

2015 – 2016 m.m. profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas mokiniams organizavo 717 švietimo įstaigų (43 profesinio mokymo įstaigos ir jų skyriai bei 674 bendrojo ugdymo mokykla). Tiek mokyklų rinko ir UKSIS sistemoje pateikė duomenis apie vykdytą mokinių profesinį orientavimą (ugdymą karjerai). Duomenų nepateikė Birštono savivaldybės mokyklos. Tarp duomenis pateikusių bendrojo ugdymo mokyklų – 2 specialiosios mokyklos, 6 nevalstybinės mokyklos, 24 mokyklos-daugiafunkciai centrai, 32 jaunimo ir/arba suaugusiųjų mokyklos. 717 švietimo įstaigų praėjusiais mokslo metais teko apie 65 karjeros specialistų etatus. Tai 1,3 karto

mažiau negu ankstesniais mokslo metais ir beveik 3,5 karto mažiau negu užpraeitais mokslo metais. 65 karjeros specialistų etatus dalijosi 791 karjeros specialistas, t.y. vienam karjeros specialistui tenka vidutiniškai po 0,082 etato (2014-2015 m.m. 821 specialistas dalijosi 82 etatus, t.y. teko po 0,1 etato). Tik apie 40 įstaigų karjeros specialistai dirbo pilnu etatu. Virš 600 įstaigų 2015-2016 mokslo metais karjeros specialistams nebuvo taikomas etatinis darbo apmokėjimas. Nuo 2012-2013m.m. vienam karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių skaičius padidėjo nuo 824 iki 3951 mokinių 2015-2016 m.m., arba 4,8 karto (3 lentelė).

Išanalizavus paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą **pagal institucijos tipą**, galime matyti, kad didžiausias karjeros specialistų (ir mokinių) skaičius – gimnazijose, mažiausias – vidurinėse mokyklose. 2012-2013 m. m. palankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis buvo profesinio mokymo įstaigose (apie 600 mokinių vienam karjeros specialistui), 2013-2014 m.m. mažiausiai mokinių vienam karjeros specialisto etatui teko pagrindinėse mokyklose (apie 1100), 2014-2015 m.m. – vidurinėse mokyklose (apie 1300), 2015-2016 m.m. – pagrindinėse mokyklose (apie 1997). Nepalankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis 2014-2015 mokslo metais buvo profesinio mokymo įstaigose (virš 6900 mokinių vienam karjeros specialistui) ir progimnazijose (virš 6600), o 2015-2016 m.m. nepalankiausioje vietoje atsiduria progimnazijos (apie 7530) ir profesinio mokymo įstaigos (apie 6550 mokinių vienam karjeros specialistui). Mažiausiai karjeros specialistų moterų visais 2013 - 2016 m. buvo profesinio mokymo įstaigose, daugiausia karjeros specialistų moterų praėjusiais mokslo metais dirbo gimnazijose ir pagrindinėse mokyklose (96-98 proc.) (3 lentelė).

3 lentelė. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal institucijos tipą ir metus

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	290	2015-2016	97,86%	136.210	374	30,235	4505,04
Pagrindinė mokykla	294	2015-2016	96,39%	48.988	277	24,53	1997,06
Profesinio mokymo įstaiga	43	2015-2016	81,63%	37.328	49	5,7	6548,77
Progimnazija	82	2015-2016	95,00%	35.259	80	4,6825	7529,95
Vidurinė mokykla	8	2015-2016	81,82%	1.924	11	0	
Suvestinė	717		95,83%	257.420	791	65,1475	3951,34

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	232	2014-2015	94,72%	124.215	322	32,935	3771,52
Pagrindinė mokykla	288	2014-2015	96,85%	49.138	254	17,2125	2854,79
Profesinio mokymo įstaiga	44	2014-2015	89,83%	38.388	59	5,5	6979,64
Progimnazija	69	2014-2015	94,52%	29.848	73	4,4625	6688,63
Vidurinė mokykla	93	2014-2015	98,23%	29.850	113	22,655	1317,59
Suvestinė	726		95,49%	268.604	821	82,765	3245,38
Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	185	2013-2014	97,12%	121.282	313	90,46	1340,73
Pagrindinė mokykla	239	2013-2014	93,72%	51.508	239	46,97	1096,61
Profesinio mokymo įstaiga	45	2013-2014	88,00%	40.390	75	28,05	1439,93
Progimnazija	64	2013-2014	98,63%	28.824	73	22,07	1305,88
Vidurinė mokykla	132	2013-2014	95,58%	42.527	181	33,4	1273,26
Suvestinė	665		95,23%	281.514	881	220,95	1274,09
Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį (mot.)	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Gimnazija	229	2012-2013	97,31%	122.739	372	143,55	855,03
Pagrindinė mokykla	282	2012-2013	94,55%	54.725	275	54,1	1011,55
Profesinio mokymo įstaiga	83	2012-2013	90,70%	40.950	129	65,76	622,72
Progimnazija	60	2012-2013	94,74%	24.508	76	21,55	1137,26
Vidurinė mokykla	181	2012-2013	94,27%	55.133	262	72,86	756,70
Suvestinė	835		94,97%	294.961	1.114	357,82	824,33

Išanalizavus paslaugų tiekėjų tinklo išsidėstymą **savivaldybėse**, galime matyti, kad didžiausias karjeros specialistų etatų skaičius buvo Kauno m., Šiaulių m. ir Šiaulių r. savivaldybėse. 2015-2016 m.m. karjeros specialistų etatų mokyklose nebuvo net 18 savivaldybių. (2014-2015 m. m. tokių savivaldybių buvo 15). Palankiausias mokinių ir karjeros specialistų santykis – Pasvalio r.,

Prienų r., Kelmės r., Šiaulių r., Zarasų r., Neringos, Pagėgių, Kalvarijos savivaldybėse (iki 1200 mokinių vienam karjeros specialistui). Visos kitos savivaldybės neatitiko šios rekomenduojamos proporcijos, pateikiamos Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelyje (1). Septyniose savivaldybėse 80-90 proc. karjeros specialistų – moterys (Kauno m., Akmenės r., Pasvalio r., Prienų r., Širvintų r. ir kt. savivaldybėse), aštuoniose savivaldybėse karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį artimas šalies vidurkiui (šalies vidurkis – 96 proc.), absoliuti dauguma karjeros specialistų moterų – 100 proc. – likusiose savivaldybėse (4 lentelė).

4 lentelė. Karjeros paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas pagal savivaldybes

Savivaldybė	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Mokinių skaičius	Karjeros specialistų pasiskirstymas pagal lytį	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų etatų skaičius	Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius
Akmenės r. sav.	6	2015-2016	2.111	83,33%	6	1,3	1623,85
Alytaus m. sav.	13	2015-2016	6.709	100,00%	13	4,6	1458,48
Alytaus r. sav.	6	2015-2016	1.731	100,00%	6	0	
Anykščių r. sav.	10	2015-2016	1.916	90,00%	10	0,75	2554,67
Birštono sav.		2015-2016	391				
Biržų r. sav.	14	2015-2016	2.706	100,00%	8	0,5	5412,00
Druskininkų sav.	4	2015-2016	1.604	100,00%	5	0	
Elektrėnų sav.	5	2015-2016	2.520	100,00%	10	0	
Ignalinos r. sav.	6	2015-2016	1.052	100,00%	7	0	
Jonavos r. sav.	16	2015-2016	4.212	100,00%	19	0,1	42120,00
Joniškio r. sav.	6	2015-2016	2.252	100,00%	6	0,5	4504,00
Jurbarko r. sav.	13	2015-2016	2.577	91,67%	12	1,55	1662,58
Kaišiadorių r. sav.	9	2015-2016	3.119	100,00%	7	0,1	31190,00
Kalvarijos sav.	7	2015-2016	1.023	100,00%	6	1	1023,00
Kauno m. sav.	41	2015-2016	31.902	87,69%	65	8,5	3753,18
Kauno r. sav.	13	2015-2016	5.919	100,00%	16	2	2959,50
Kazlų Rūdos sav.	6	2015-2016	984	100,00%	5	0	
Kėdainių r. sav.	15	2015-2016	4.534	100,00%	13	0,15	30226,67
Kelmės r. sav.	16	2015-2016	2.807	95,00%	20	3	935,67
Klaipėdos m. sav.	27	2015-2016	14.330	96,15%	26	2,7	5307,41
Klaipėdos r. sav.	16	2015-2016	3.060	88,89%	9	0	
Kretingos r. sav.	10	2015-2016	3.667	100,00%	12	1	3667,00
Kupiškio r. sav.	9	2015-2016	1.848	100,00%	6	0	
Lazdijų r. sav.	11	2015-2016	1.930	100,00%	8	0	
Marijampolės sav.	14	2015-2016	5.915	100,00%	12	1	5915,00

Mažeikių r. sav.	19	2015-2016	5.331	100,00%	18	1,5	3554,00
Molėtų r. sav.	8	2015-2016	1.589	100,00%	4	0	
Neringos sav.	1	2015-2016	93	100,00%	1	0,25	372,00
Pagėgių sav.	5	2015-2016	713	100,00%	5	1	713,00
Pakruojo r. sav.	8	2015-2016	1.915	93,75%	16	1	1915,00
Palangos m. sav.	2	2015-2016	829	100,00%	5	0	
Panevėžio m. sav.	16	2015-2016	10.000	100,00%	29	2,08	4807,69
Panevėžio r. sav.	10	2015-2016	2.122	100,00%	10	0	
Pasvalio r. sav.	8	2015-2016	2.429	87,50%	8	3	809,67
Plungės r. sav.	9	2015-2016	3.539	100,00%	10	0	
Prienų r. sav.	13	2015-2016	1.927	87,50%	8	2,225	866,07
Radviliškio r. sav.	10	2015-2016	3.540	90,00%	10	2,75	1287,27
Raseinių r. sav.	9	2015-2016	3.079	100,00%	5	1	3079,00
Rietavo sav.	3	2015-2016	688	100,00%	2	0	
Rokiškio r. sav.	7	2015-2016	2.829	100,00%	7	0,075	37720,00
Skuodo r. sav.	5	2015-2016	1.611	100,00%	5	0	
Šakių r. sav.	11	2015-2016	2.755	100,00%	12	1	2755,00
Šalčininkų r. sav.	12	2015-2016	2.733	100,00%	12	1,25	2186,40
Šiaulių m. sav.	27	2015-2016	10.536	100,00%	27	3,5925	2932,78
Šiaulių r. sav.	20	2015-2016	2.935	100,00%	15	3,525	832,62
Šilalės r. sav.	8	2015-2016	2.404	100,00%	6	1	2404,00
Šilutės r. sav.	12	2015-2016	4.363	92,31%	13	1,1	3966,36
Širvintų r. sav.	7	2015-2016	1.239	80,00%	10	1	1239,00
Švenčionių r. sav.	9	2015-2016	2.318	93,33%	15	0,1	23180,00
Tauragės r. sav.	11	2015-2016	3.877	100,00%	9	1	3877,00
Telšių r. sav.	12	2015-2016	4.120	100,00%	13	1	4120,00
Trakų r. sav.	12	2015-2016	2.898	100,00%	16	1	2898,00
Ukmergės r. sav.	12	2015-2016	3.298	100,00%	12	0	
Utenos r. sav.	10	2015-2016	3.399	100,00%	8	1	3399,00
Varėnos r. sav.	10	2015-2016	1.896	100,00%	10	0	
Vilkaviškio r. sav.	6	2015-2016	3.674	100,00%	9	1,25	2939,20
Vilniaus m. sav.	75	2015-2016	44.151	91,18%	102	2,05	21537,07
Vilniaus r. sav.	28	2015-2016	6.030	95,35%	43	0	
Visagino sav.	4	2015-2016	1.607	100,00%	5	0	
Zarasų r. sav.	5	2015-2016	1.502	100,00%	4	1,65	910,30
Suvestinė	717		257.420	95,83%	791	65,1475	3951,34

Apibendrinus duomenis, vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius šalyje praėjusiais metais (kaip ir ankstesniais) neatitiko Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelio rekomendacijų (601-1200 mokinių vienam

karjeros specialistui), jis daugiau kaip 3,2 karto (pernai - 2,5 karto) viršijo siektiną šio rodiklio reikšmę. Trečdalyje savivaldybių nebuvo taikomas etatinis karjeros specialistų darbo apmokėjimas, tik apie 50-yje įstaigų karjeros specialistai dirbo pilnu etatu. Nors mokinių karjeros kompetencijų ugdyme dalyvauja tiek karjeros specialistai vyrai, tiek moterys, šalies karjeros specialistų pasiskirstymo pagal lytį rodiklis yra stipriai nutolęs nuo siektinos reikšmės, atspindinčios lyčių pusiausvyrą.

3.3. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija

Ugdymo karjerai stebėsenos informacinėje sistemoje ir šioje ataskaitoje vartojama sąvoka “karjeros specialistas” apibūdina asmenis, kurie “vadovauja ugdymui karjerai, profesiniam informavimui ir profesiniam konsultavimui skirtos ... specialistų grupės darbui, koordinuoja ir vykdo susijusias veiklas“, specialistus, atsakingus “už profesinio orientavimo veiklos koordinavimą mokykloje”, taip pat profesinio informavimo konsultantus (profesijos patarėjus, socialinius pedagogus, mokyklų psichologus) (plačiau žiūr. skyriuje “Sąvokos ir sutrumpinimai”).

2015 – 2016 m. m. karjeros paslaugas mokyklose organizavo ir teikė apie 800 karjeros specialistų. Dalis mokyklų (apie 120) nurodė neturinčios karjeros specialisto (pernai tokių mokyklų buvo apie 150 iš 726 pateikusių duomenis), apie 500 įstaigų įvardijo vieną karjeros specialistą, 2 karjeros specialistus turėjo apie 60 įstaigų, turinčios 3 ir daugiau karjeros specialistų nurodė apie 40 mokyklų (pernai tokių buvo apie 70 mokyklų).

Siekiant sukurti prielaidas ES valstybėms tobulinti švietimo politiką, kuri užtikrintų geresnę švietimo kokybę ir veiksmingumą, 2005 m. Europos Komisija priėmė dokumentą „Bendrieji Europos principai mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijai“, kuris mokytojų profesiją sieja su aukšta kvalifikacija, mokymusi visą gyvenimą, mobilumu ir bendradarbiavimu (3).

Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams dažniausiai siejamos su švietimo pagalbos, neformaliojo švietimo paslaugomis arba mokinių pažintine veikla, todėl šių paslaugų teikėjams (karjeros specialistams) kol kas keliami reikalavimai, panašūs į mokytojų ir švietimo pagalbos specialistams keliamus kvalifikacinius reikalavimus (Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-774 „Dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2014, Nr. 2014-11394). Remiantis dokumentu, nacionaliniu lygiu apibrėžiančiu mokykloje dirbančio karjeros specialisto kvalifikacinius reikalavimus, profesinės veiklos sritis, funkcijas ir kompetencijas, galima būtų įvertinti karjeros

specialistų kvalifikacijos ir kompetencijų lygį, t. y. atlikti karjeros specialistų kompetencijų vertinimo ir įsivertinimo tyrimą.

Šiai dienai, siekdami įvertinti mokykloje dirbančių karjeros specialistų pasirengimo teikti paslaugas lygį, galime stebėti specializuotą aukštąjį išsilavinimą turinčių karjeros specialistų pasiskirstymą, kvalifikacijos tobulinimui skiriamo laiko dalį ir “naujokų” bei turinčių 2 m. ir didesnę darbo patirtį specialistų pasiskirstymą.

Išanalizavus duomenis apie karjeros specialistų, turinčių bakalauro arba magistro (arba jam prilyginamą) kvalifikacinį laipsnį (įgytą baigus bakalauro arba magistrantūros studijų programą, tiesiogiai susijusią su profesiniu orientavimu (ugdymu karjerai), pvz., Karjeros projektavimas, Karjeros edukologija, Ugdymo karjerai pedagogika, Profesijos edukologija, Karjera ir profesinis konsultavimas), skaičių, galime matyti, kad kas dešimtas mokyklos karjeros specialistas (beveik 11 proc.) yra įgijęs formalųjį išsilavinimą, reikalingą kokybiškoms profesinio orientavimo (karjeros) paslaugoms užtikrinti (pernai tokių specialist buvo beveik 9 proc). Iš viso 86 (pernai 72) karjeros specialistai praėjusiais metais turėjo aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu.

Palyginus duomenis pagal institucijos tipą, matome, kad aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, daugiausia turi karjeros specialistai pagrindinėse mokyklose, gimnazijose ir profesinio mokymo įstaigose (apie 10 – 12 proc.), mažiausia dalis tokių specialistų – vidurinėse mokyklose 0 proc., progimnazijose – nepilnus 9 proc. (pernai apie 7 proc.) (5 lentelė).

5 lentelė. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija (pagal institucijos tipą)

Institucijos tipas	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Gimnazija	290	2015-2016	374	41	10,96%	10,46
Pagrindinė mokykla	294	2015-2016	277	33	11,91%	5,79
Profesinio mokymo įstaiga	43	2015-2016	49	5	10,20%	10,22
Progimnazija	82	2015-2016	80	7	8,75%	6,00
Vidurinė mokykla	8	2015-2016	11	0	0,00%	7,91
Suvestinė	717		791	86	10,87%	8,33

Lygindami karjeros specialistų formalųjį pasirengimą teikti profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas pagal savivaldybes, matome, kad labiausiai pasirengę yra Molėtų, Tauragės, Utenos,

Prienų rajono karjeros specialistai (25-100 proc. karjeros specialistų turi specializuotą aukštąjį išsilavinimą). Apie 2/3 savivaldybių rodikliai nesiekia šalies vidurkio (22 iš jų neturi nė vieno specialisto, turinčio aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu). Daugiausia karjeros specialistų, baigusių bakalauro arba magistrantūros studijų programą, tiesiogiai susijusią su profesiniu orientavimu, skaičiuojant absoliučiais skaičiais, dirba didžiuosiuose miestuose - Vilniaus miesto, Kauno miesto ir Panevėžio miesto savivaldybėse – tarp 7 ir 13 specialistų. Skaičiuojant procentine dalimi nuo visų karjeros specialistų skaičiaus savivaldybėje, turinčių aukštąjį, tiesiogiai susijusį su orientavimu išsilavinimą daugiausia turi Molėtų r. specialistai (50 proc.) (6 lentelė).

6 lentelė. Karjeros specialistų kvalifikacija ir kompetencija (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Mokslo metai	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu, dalis	Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius
Akmenės r. sav.	6	2015-2016	6	1	16,67%	1,83
Alytaus m. sav.	13	2015-2016	13	1	7,69%	14,00
Alytaus r. sav.	6	2015-2016	6	0	0,00%	31,00
Anykščių r. sav.	10	2015-2016	10	1	10,00%	8,20
Biržų r. sav.	14	2015-2016	8	1	12,50%	8,25
Druskininkų sav.	4	2015-2016	5	0	0,00%	0,40
Elektrėnų sav.	5	2015-2016	10	0	0,00%	6,40
Ignalinos r. sav.	6	2015-2016	7	0	0,00%	4,86
Jonavos r. sav.	16	2015-2016	19	3	15,79%	3,79
Joniškio r. sav.	6	2015-2016	6	1	16,67%	26,33
Jurbarko r. sav.	13	2015-2016	12	1	8,33%	13,33
Kaišiadorių r. sav.	9	2015-2016	7	1	14,29%	10,29
Kalvarijos sav.	7	2015-2016	6	1	16,67%	12,33
Kauno m. sav.	41	2015-2016	65	7	10,77%	7,51
Kauno r. sav.	13	2015-2016	16	2	12,50%	3,94
Kazlų Rūdos sav.	6	2015-2016	5	1	20,00%	6,60
Kėdainių r. sav.	15	2015-2016	13	2	15,38%	7,69

Kelmės r. sav.	16	2015-2016	20	1	5,00%	4,70
Klaipėdos m. sav.	27	2015-2016	26	5	19,23%	14,38
Klaipėdos r. sav.	16	2015-2016	9	0	0,00%	3,56
Kretingos r. sav.	10	2015-2016	12	1	8,33%	2,83
Kupiškio r. sav.	9	2015-2016	6	0	0,00%	1,00
Lazdijų r. sav.	11	2015-2016	8	0	0,00%	2,00
Marijampolės sav.	14	2015-2016	12	2	16,67%	26,58
Mažeikių r. sav.	19	2015-2016	18	2	11,11%	7,11
Molėtų r. sav.	8	2015-2016	4	2	50,00%	7,25
Neringos sav.	1	2015-2016	1	0	0,00%	0,00
Pagėgių sav.	5	2015-2016	5	0	0,00%	0,60
Pakruojo r. sav.	8	2015-2016	16	1	6,25%	1,88
Palangos m. sav.	2	2015-2016	5	0	0,00%	0,00
Panevėžio m. sav.	16	2015-2016	29	7	24,14%	5,45
Panevėžio r. sav.	10	2015-2016	10	2	20,00%	4,40
Pasvalio r. sav.	8	2015-2016	8	1	12,50%	6,50
Plungės r. sav.	9	2015-2016	10	1	10,00%	9,70
Prienų r. sav.	13	2015-2016	8	3	37,50%	9,63
Radviliškio r. sav.	10	2015-2016	10	2	20,00%	13,50
Raseinių r. sav.	9	2015-2016	5	0	0,00%	3,80
Rietavo sav.	3	2015-2016	2	0	0,00%	0,00
Rokiškio r. sav.	7	2015-2016	7	0	0,00%	13,43
Šakių r. sav.	11	2015-2016	12	0	0,00%	4,00
Šalčininkų r. sav.	12	2015-2016	12	1	8,33%	9,92
Šiaulių m. sav.	27	2015-2016	27	4	14,81%	14,56
Šiaulių r. sav.	20	2015-2016	15	2	13,33%	7,80
Šilalės r. sav.	8	2015-2016	6	0	0,00%	6,33
Šilutės r. sav.	12	2015-2016	13	1	7,69%	10,23
Širvintų r. sav.	7	2015-2016	10	0	0,00%	1,60
Skundo r. sav.	5	2015-2016	5	0	0,00%	5,00
Švenčionių r. sav.	9	2015-2016	15	0	0,00%	10,47
Tauragės r. sav.	11	2015-2016	9	3	33,33%	8,22
Telšių r. sav.	12	2015-2016	13	1	7,69%	12,85
Trakų r. sav.	12	2015-2016	16	3	18,75%	12,38
Ukmergės r. sav.	12	2015-2016	12	0	0,00%	15,92

Utenos r. sav.	10	2015-2016	8	2	25,00%	9,75
Varėnos r. sav.	10	2015-2016	10	0	0,00%	11,00
Vilkaviškio r. sav.	6	2015-2016	9	0	0,00%	0,67
Vilniaus m. sav.	75	2015-2016	102	13	12,75%	7,96
Vilniaus r. sav.	28	2015-2016	43	3	6,98%	5,42
Visagino sav.	4	2015-2016	5	0	0,00%	1,80
Zarasų r. sav.	5	2015-2016	4	0	0,00%	18,75
Suvestinė	717		791	86	10,87%	8,33

Be formaliojo išsilavinimo, labai svarbu, kiek karjeros specialistas skiria laiko turimų kompetencijų tobulinimui profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje. 2015-2016 m.m. netobulino kvalifikacijos arba nepateikė informacijos apie tai karjeros specialistai iš 279 įstaigų (pernai tokių buvo 140 įstaigų).

Lyginant duomenis pagal institucijos tipą, daugiausia laiko kvalifikacijai tobulinti skyrė gimnazijų ir profesinių mokyklų karjeros specialistai (apie 10 akademinį valandų per metus), mažiausiai – pagrindinių mokyklų ir progimnazijų specialistai (apie 6 akademinės valandas per metus), šalies vidurkis – apie 8 (pernai apie 11) ak.val./m. (5 lentelė).

Lyginant karjeros specialistų motyvaciją ir galimybes mokytis pagal savivaldybes, daugiausiai laiko kvalifikacijos tobulinimui skyrė Alytaus rajono, Marijampolės sav., Joniškio rajono savivaldybių karjeros specialistai (virš 26-31 ak.val./m.), mažiausiai – Vilkaviškio r., Širvintų r., Druskininkų sav., Kupiškio r., Neringos sav., Pagėgių sav., Palangos sav., Rietavo sav. Visagino, Rietavo, Kretingos rajono, Birštono savivaldybių karjeros specialistai (nuo 0 iki 1 ak.val./m.) (6 lentelė).

Šalies rodiklio “Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius” reikšmė 5 kartus (pernai buvo 4 kartus) mažesnė už Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rekomenduojamą optimalų kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičių mokytojams – 40 ak.val./m. (Žin., 2012, Nr. 62-3152). Pagal šias mokytojams nustatytas normas tobulinti kvalifikacijos nepavyko nė vienos savivaldybės karjeros specialistams. Šalies vidurkio (8 ak.val./m.) nesiekė daugiau nei pusė savivaldybių (6 lentelė).

Trečiasis rodiklis, iš vienos pusės susijęs su karjeros specialistų kompetencija, iš kitos – su specialistų kaita – “Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis”. Pirmieji profesinio orientavimo specialistai (profesijos patarėjai) Lietuvoje buvo parengti dar 2004 m.

Šalies mokyklose 2015-2016 m. m. 4 iš 10 karjeros specialistų buvo “naujokai” mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) srityje (35 proc.) Analizuodami duomenis pagal institucijų grupę, pastebime, kad profesinio mokymo įstaigose 2015-2016 m. m. buvo didesnė dalis “naujų” specialistų negu bendrojo ugdymo mokyklose (šis profesinio mokymo įstaigų rodiklis apie 20 proc. (pernai apie 6 proc.) didesnis už bendrojo ugdymo mokyklų rodiklį ir šalies vidurkį) (7 lentelė).

7 lentelė. Karjeros specialistų darbo patirtis pagal institucijos grupę

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	674	742	247	33,29%
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	43	49	27	55,10%
Suvestinė	2015-2016	717	791	274	34,64%
Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	682	762	300	39,37%
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	44	59	27	45,76%
Suvestinė		726	821	327	39,83%

Analizuodami 2 m. ir mažesnę darbo patirtį turinčių karjeros specialistų pasiskirstymą pagal savivaldybes, pastebėjome, kad vien tik “nauji” karjeros specialistai su mažesne darbo patirtimi dirbo Neringos savivaldybėje. Didžiausias skaičius “naujų” specialistų, skaičiuojant absoliučiais skaičiais – Kaune, Vilniuje ir Vilniaus rajone; didžiausias procentas “naujų” specialistų tarp visų Neringos, Kalvarijos, Kelmės r., Šilutės Skuodo r., Trakų r. savivaldybėse (60-100 proc.). Visi karjeros specialistai turėjo didesnę negu 2 m. darbo patirtį Palangos m., Rietavo, Visagino, Zarasų r. savivaldybėse. (8 lentelė).

8 lentelė. Karjeros specialistų darbo patirtis pagal savivaldybes

Savivaldybė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Karjeros specialistų skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, skaičius	Karjeros specialistų, turinčių 2 m. ir mažesnę darbo patirtį, dalis
Akmenės r. sav.	2015-2016	6	6	3	50,00%
Alytaus m. sav.	2015-2016	13	13	6	46,15%
Alytaus r. sav.	2015-2016	6	6	3	50,00%
Anykščių r. sav.	2015-2016	10	10	2	20,00%
Biržų r. sav.	2015-2016	14	8	3	37,50%
Druskininkų sav.	2015-2016	4	5	2	40,00%
Elektrėnų sav.	2015-2016	5	10	2	20,00%
Ignalinos r. sav.	2015-2016	6	7	2	28,57%
Jonavos r. sav.	2015-2016	16	19	7	36,84%
Joniškio r. sav.	2015-2016	6	6	2	33,33%
Jurbarko r. sav.	2015-2016	13	12	6	50,00%
Kaišiadorių r. sav.	2015-2016	9	7	3	42,86%
Kalvarijos sav.	2015-2016	7	6	4	66,67%
Kauno m. sav.	2015-2016	41	65	18	27,69%
Kauno r. sav.	2015-2016	13	16	4	25,00%
Kazlų Rūdos sav.	2015-2016	6	5	2	40,00%
Kėdainių r. sav.	2015-2016	15	13	4	30,77%
Kelmės r. sav.	2015-2016	16	20	12	60,00%
Klaipėdos m. sav.	2015-2016	27	26	10	38,46%
Klaipėdos r. sav.	2015-2016	16	9	3	33,33%
Kretingos r. sav.	2015-2016	10	12	4	33,33%
Kupiškio r. sav.	2015-2016	9	6	2	33,33%
Lazdijų r. sav.	2015-2016	11	8	4	50,00%
Marijampolės sav.	2015-2016	14	12	5	41,67%
Mažeikių r. sav.	2015-2016	19	18	9	50,00%
Molėtų r. sav.	2015-2016	8	4	2	50,00%
Neringos sav.	2015-2016	1	1	1	100,00%
Pagėgių sav.	2015-2016	5	5	1	20,00%
Pakruojo r. sav.	2015-2016	8	16	1	6,25%
Palangos m. sav.	2015-2016	2	5	0	0,00%
Panevėžio m. sav.	2015-2016	16	29	3	10,34%
Panevėžio r. sav.	2015-2016	10	10	5	50,00%
Pasvalio r. sav.	2015-2016	8	8	1	12,50%
Plungės r. sav.	2015-2016	9	10	4	40,00%
Prienų r. sav.	2015-2016	13	8	1	12,50%
Radviliškio r. sav.	2015-2016	10	10	4	40,00%
Raseinių r. sav.	2015-2016	9	5	1	20,00%
Rietavo sav.	2015-2016	3	2	0	0,00%

Rokiškio r. sav.	2015-2016	7	7	3	42,86%
Šakių r. sav.	2015-2016	11	12	2	16,67%
Šalčininkų r. sav.	2015-2016	12	12	5	41,67%
Šiaulių m. sav.	2015-2016	27	27	11	40,74%
Šiaulių r. sav.	2015-2016	20	15	6	40,00%
Šilalės r. sav.	2015-2016	8	6	3	50,00%
Šilutės r. sav.	2015-2016	12	13	9	69,23%
Širvintų r. sav.	2015-2016	7	10	1	10,00%
Skuodo r. sav.	2015-2016	5	5	4	80,00%
Švenčionių r. sav.	2015-2016	9	15	2	13,33%
Tauragės r. sav.	2015-2016	11	9	4	44,44%
Telšių r. sav.	2015-2016	12	13	2	15,38%
Trakų r. sav.	2015-2016	12	16	11	68,75%
Ukmergės r. sav.	2015-2016	12	12	6	50,00%
Utenos r. sav.	2015-2016	10	8	4	50,00%
Varėnos r. sav.	2015-2016	10	10	4	40,00%
Vilkaviškio r. sav.	2015-2016	6	9	1	11,11%
Vilniaus m. sav.	2015-2016	75	102	31	30,39%
Vilniaus r. sav.	2015-2016	28	43	19	44,19%
Visagino sav.	2015-2016	4	5	0	0,00%
Zarasų r. sav.	2015-2016	5	4	0	0,00%
Suvestinė	2015-2016	717	791	274	34,64%

Apibendrinus duomenis, galime matyti, kad praėjusiais metais Lietuvos mokyklų karjeros specialistai dėl vienokių ar kitokių priežasčių nepakankamai tobulino savo ugdymo karjerai kompetencijas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, tik nedidelė jų dalis (kiek daugiau nei 10 proc.) buvo įgiję specializuotą aukštąjį išsilavinimą, tačiau didesnė dalis (65 proc.) turėjo 2 m. ir didesnę darbo patirtį.

3.4. Kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų

Siekdami įvertinti, kaip sudaromos sąlygos mokiniams įgyti karjeros kompetencijų, turėtume išklausti profesinio orientavimo paslaugų gavėjų (mokinių) nuomonę apie paslaugų ir mokymo(si) metodinių priemonių prieinamumą, kokybę ir kt. Tam reikalingas nešališkas, objektyvus, reprezentatyvus mokinių nuomonės tyrimas.

Šiai dienai mokinių karjeros kompetencijų ugdymo sąlygas galime vertinti analizuodami profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų finansavimą ir šių paslaugų pobūdį atspindinčius rodiklius.

Vienas mokinių profesinio orientavimo **finansavimo** stebėsenos srities rodiklis (“Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius”) buvo išanalizuotas šios ataskaitos skyriuje “Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų tiekėjų tinklo išdėstymas”. Antro finansinį indėlį į profesinio orientavimo sistemą nusakančio rodiklio “Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos” reikšmę sudaro 2015-2016 mokslo metais mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui arba tik profesiniam orientavimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų suma.

Remiantis UKSIS duomenimis, praėjusiais mokslo metais mokyklos pagal savivaldybes panaudotojo nuo 0,04 iki 9,30 eurų profesinio orientavimo lėšų vienam mokiniui. Apie 200 mokyklų praėjusiais mokslo metais profesiniam orientavimui nepanaudojo mokinio krepšelio lėšų arba nepateikė duomenų apie tai. Bendra profesinio orientavimo lėšų suma (mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui arba tik profesiniam orientavimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų suma) praėjusiais mokslo metais buvo panaši kaip ankstesniais metais ir siekė 286 tūkst. eurų (2014-2015 m.m. buvo virš 290 tūkst. eurų).

Remiantis turimais duomenimis ir palyginus šalies investicijas į profesinį orientavimą pagal institucijos grupę, galime matyti, kad 2015-2016 m.m. vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui ir vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui per metus teko maždaug vienodai profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšų. (2014-2015 m.m. vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui buvo dvigubai daugiau lėšų negu vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui) (9 lentelė).

9 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal institucijos grupę

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos, Eur
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	674	244168,13	221.041	1,10
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	43	42650,84	37.328	1,14
Suvestinė	2015-2016	717	286818,97	257.420	1,11

Institucijos grupė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma (EUR)	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos (EUR)
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	682	269794,88	231.200	1,17
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	44	20633,89	38.388	0,54
Suvestinė		726	290428,77	268.604	1,08

Analizuodami finansinį indėlį į mokinių ugdymą karjerai pagal savivaldybes, pastebėjome, kad 2015-2016 m. m. šalies vidurkio (1,11 EUR) nesiekė pusė savivaldybių. Daugiausia profesinio orientavimo lėšų vienam mokiniui, buvo panaudota Varėnos r. ir Neringos miesto savivaldybėse (9,30 ir 5,38 EUR), didžiausia lėšų suma mokinių profesiniam orientavimui buvo panaudota didžiuosiuose šalies miestuose (10 lentelė).

10 lentelė. Mokinių profesinio orientavimo finansavimas pagal savivaldybes

Savivaldybė	Mokslo metai	Duomenis UKSIS sistemai pateikusių mokyklų skaičius	Bendra profesinio orientavimo lėšų suma	Mokinių skaičius	Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) lėšos
Akmenės r. sav.	2015-2016	6	1322,00	2.111	0,63
Alytaus m. sav.	2015-2016	13	19262,89	6.709	2,87
Alytaus r. sav.	2015-2016	6	800,94	1.731	0,46
Anykščių r. sav.	2015-2016	10	4573,42	1.916	2,39
Birštono sav.	2015-2016			391	
Biržų r. sav.	2015-2016	14	2248,59	2.706	0,83
Druskininkų sav.	2015-2016	4	306,00	1.604	0,19
Elektrėnų sav.	2015-2016	5	841,80	2.520	0,33
Ignalinos r. sav.	2015-2016	6	883,98	1.052	0,84
Jonavos r. sav.	2015-2016	16	5106,18	4.212	1,21
Joniškio r. sav.	2015-2016	6	1768,31	2.252	0,79
Jurbarko r. sav.	2015-2016	13	5471,00	2.577	2,12
Kaišiadorių r. sav.	2015-2016	9	9446,72	3.119	3,03
Kalvarijos sav.	2015-2016	7	2800,41	1.023	2,74
Kauno m. sav.	2015-2016	41	26366,88	31.902	0,83
Kauno r. sav.	2015-2016	13	3047,00	5.919	0,51
Kazlų Rūdos sav.	2015-2016	6	775,00	984	0,79
Kėdainių r. sav.	2015-2016	15	8356,38	4.534	1,84
Kelmės r. sav.	2015-2016	16	3488,62	2.807	1,24
Klaipėdos m. sav.	2015-2016	27	18558,60	14.330	1,30
Klaipėdos r. sav.	2015-2016	16	2853,55	3.060	0,93

Kretingos r. sav.	2015-2016	10	7903,03	3.667	2,16
Kupiškio r. sav.	2015-2016	9	2345,87	1.848	1,27
Lazdijų r. sav.	2015-2016	11	2256,88	1.930	1,17
Marijampolės sav.	2015-2016	14	6677,63	5.915	1,13
Mažeikių r. sav.	2015-2016	19	2356,13	5.331	0,44
Molėtų r. sav.	2015-2016	8	1610,50	1.589	1,01
Neringos sav.	2015-2016	1	500,00	93	5,38
Pagėgių sav.	2015-2016	5	1293,42	713	1,81
Pakruojo r. sav.	2015-2016	8	1136,00	1.915	0,59
Palangos m. sav.	2015-2016	2	170,39	829	0,21
Panevėžio m. sav.	2015-2016	16	9228,95	10.000	0,92
Panevėžio r. sav.	2015-2016	10	1086,30	2.122	0,51
Pasvalio r. sav.	2015-2016	8	3548,50	2.429	1,46
Plungės r. sav.	2015-2016	9	5380,00	3.539	1,52
Prienų r. sav.	2015-2016	13	2149,84	1.927	1,12
Radviliškio r. sav.	2015-2016	10	3086,50	3.540	0,87
Raseinių r. sav.	2015-2016	9	3158,98	3.079	1,03
Rietavo sav.	2015-2016	3	199,92	688	0,29
Rokiškio r. sav.	2015-2016	7	1344,93	2.829	0,48
Skuodo r. sav.	2015-2016	5	71,16	1.611	0,04
Šakių r. sav.	2015-2016	11	3795,00	2.755	1,38
Šalčininkų r. sav.	2015-2016	12	7037,00	2.733	2,57
Šiaulių m. sav.	2015-2016	27	18303,06	10.536	1,74
Šiaulių r. sav.	2015-2016	20	4417,55	2.935	1,51
Šilalės r. sav.	2015-2016	8	3585,95	2.404	1,49
Šilutės r. sav.	2015-2016	12	2346,42	4.363	0,54
Širvintų r. sav.	2015-2016	7	471,47	1.239	0,38
Švenčionių r. sav.	2015-2016	9	3400,48	2.318	1,47
Tauragės r. sav.	2015-2016	11	5488,32	3.877	1,42
Telšių r. sav.	2015-2016	12	3150,00	4.120	0,76
Trakų r. sav.	2015-2016	12	4811,69	2.898	1,66
Ukmergės r. sav.	2015-2016	12	3868,64	3.298	1,17
Utenos r. sav.	2015-2016	10	2736,30	3.399	0,81
Varėnos r. sav.	2015-2016	10	17641,80	1.896	9,30
Vilkaviškio r. sav.	2015-2016	6	1004,95	3.674	0,27
Vilniaus m. sav.	2015-2016	75	24902,54	44.151	0,56
Vilniaus r. sav.	2015-2016	28	4074,60	6.030	0,68
Visagino sav.	2015-2016	4	390,00	1.607	0,24
Zarasų r. sav.	2015-2016	5	1610,00	1.502	1,07
Suvestinė	2015-2016	717	286818,97	257.420	1,11

Turime pripažinti, kad UKSIS duomenų teikėjai nepakankamai aktyviai ir nepakankamai tiksliai teikia informaciją apie profesiniam orientavimui panaudotas lėšas. Sunkumų kyla dėl to, kad šiuos duomenis turi mokyklų buhalterijos, kurios apskaitai naudoja kalendorinius metus,

skaičiavimą taip pat komplikuoja į vieną mokinio krepšelio „eilutę“ sujungtos lėšos mokinių pažintinei veiklai ir mokinių profesiniam orientavimui (kartais ir neformaliajam švietimui), taip pat, mokykloms jungiantis, duomenys apie panaudotas lėšas atsiduria archyvuose ir UKSIS duomenų teikimo metu neprieinami karjeros specialistams.

Šalies mokyklose vyraujantį teikiamų **profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų pobūdį** atskleidžia trys rodikliai, atspindintys mokinių poreikį rinktis individualias arba teikiamas mokinių grupėje karjeros paslaugas savo mokykloje arba už mokyklos ribų ir mokyklos galimybes užtikrinti šių paslaugų prieinamumą bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes (tai paslaugas gavusių mokinių skaičiai).

Stebėsenos duomenys rodo, kad 2012 - 2013 mokslo metais bent vieną individualią profesinio orientavimo (karjeros) konsultaciją gavo 30 proc. mokinių, bent vieną profesinio orientavimo (karjeros) paslaugą grupėje (grupinė konsultacija, seminaras, klasės valandėlė, karjeros pamoka ir kt.) gavo 69 proc. mokinių. Profesinio mokymo įstaigose individualiai konsultavosi kiek didesnę dalis mokinių (34 proc.) negu bendrojo ugdymo mokyklose (29 proc.). Karjeros paslaugos mokinių grupėje pasiekė didesnę dalį bendrojo ugdymo mokyklų mokinių (71 proc.) negu profesinio mokymo įstaigų mokinius (55 proc.).

2013-2014 mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas (ypač grupinių konsultacijų, seminarų, klasės valandėlių, karjeros pamokų) buvo mažesnis – individualią konsultaciją gavo 26 proc. mokinių, paslaugą grupėje gavo 54 proc. mokinių. Ypač sumažėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių karjeros paslaugų, dalis.

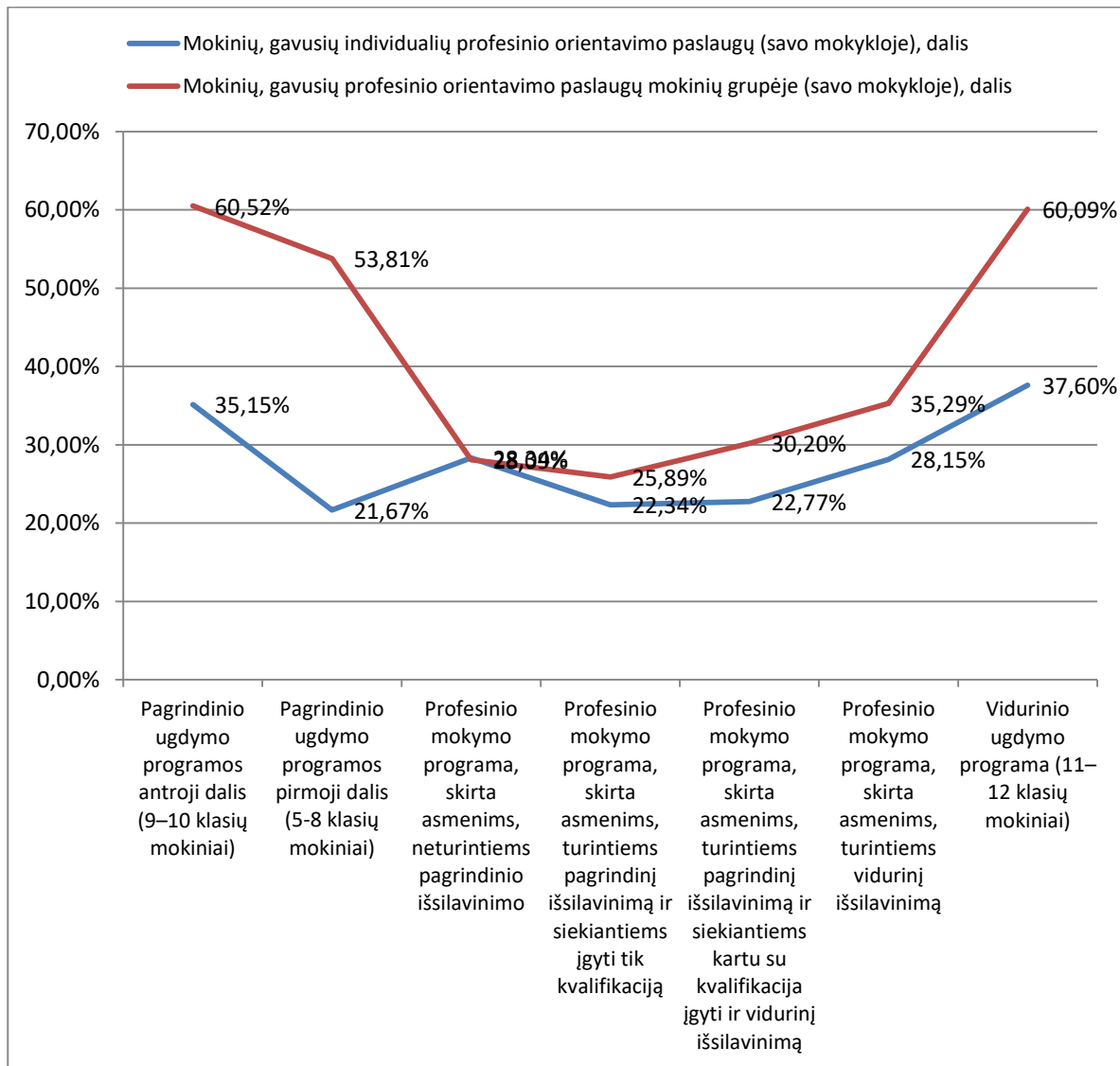
2014-2015 mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas buvo beveik toks pat, kaip ankstesniais metais (individualią konsultaciją gavo 26 proc. mokinių, paslaugą grupėje gavo 53 proc. mokinių), tačiau dar labiau sumažėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių karjeros paslaugų, dalis.

2015-2016 mokslo metais mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų grupėje procentas liko toks pat, bet 6 proc. padidėjo mokinių skaičius, gavusių paslaugų grupėje profesinio mokymo įstaigose; 2 procentais padaugėjo mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų bendrojo ugdymo mokykloje, o profesinio mokymo įstaigose tokių mokinių padaugėjo beveik 7 proc. (11 lentelė).

11 lentelė. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal institucijos grupę ir metus

Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2015-2016	29,40%	57,45%
Profesinio mokymo įstaiga	2015-2016	25,28%	31,57%
Suvestinė	2015-2016	28,91%	53,91%
Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2014-2015	27,49%	57,80%
Profesinio mokymo įstaiga	2014-2015	18,64%	25,83%
Suvestinė		26,32%	53,45%
Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2013-2014	27,18%	57,81%
Profesinio mokymo įstaiga	2013-2014	21,15%	30,83%
Suvestinė		26,41%	54,15%
Institucijos grupė	Mokslo metai	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis
Bendrojo ugdymo mokykla	2012-2013	29,15%	70,46%
Profesinio mokymo įstaiga	2012-2013	33,63%	54,65%
Suvestinė		29,87%	68,51%

Iš visų septynių mokinių grupių pagrindiniai tiek individualių, tiek grupinių karjeros paslaugų gavėjai 2015-2016 mokslo metais, kaip ir ankstesniais metais, buvo 9-10 klasių ir 11-12 klasių mokiniai (virš 35 proc. šių klasių mokinių gavo bent vieną individualią konsultaciją ir apie 60 proc. šių klasių mokinių gavo bent vieną karjeros paslaugą grupėje). Individualiomis karjeros paslaugomis mažiausiai naudojami 5-8 klasių mokiniai bei besimokantieji pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją (apie 22 proc.). Paslaugomis mokinių grupėje mažiausiai naudojami taip pat besimokantieji pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją (apie 25 proc.) (4 pav.).

4 pav.

Profesinio orientavimo paslaugų gavėjai (pagal mokinių grupes), 2015-2016 m. m.

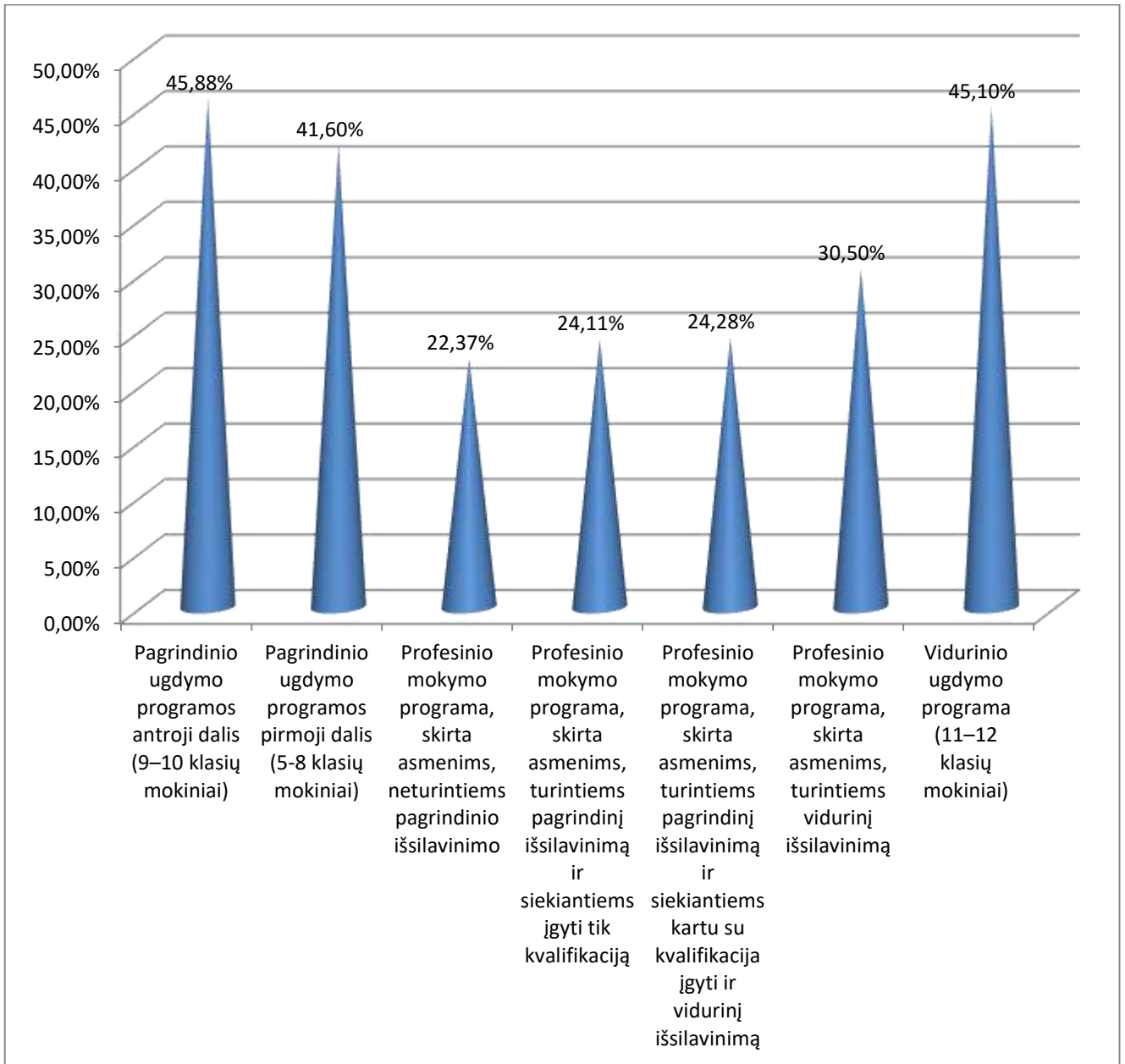
Palyginus pagal savivaldybes, didžiausia dalis mokinių, praėjusiais mokslo metais gavusių individualių karjeros konsultacijų savo mokykloje, buvo Neringos, Pagėgių ir Lazdijų rajono savivaldybėse (atitinkamai 99 ir 78 proc.), mažiausia – Rietavo, Palangos miesto savivaldybėse (iki 6 proc.; Birštono sav. duomenų nepateikė.). Šalies vidurkio (29 proc.) nesiekė apie 40 proc. savivaldybių. Didžiausia dalis mokinių, bent kartą gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje savo mokykloje, buvo Neringos, Pagėgių, Ignalinos raj. savivaldybėse. Molėtų rajono ir Joniškio rajono savivaldybėse (virš 90 proc.), mažiausia – Visagino ir Vilkaviškio rajono savivaldybėse (iki 25 proc.). Šalies vidurkio (53 proc.) nesiekė trečdalis savivaldybių (12 lentelė).

12 lentelė. Profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas pagal savivaldybes

Mokslo metai	Savivaldybė	Mokinių, gavusių individualių profesinio orientavimo paslaugų (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų mokinių grupėje (savo mokykloje), dalis	Mokinių, gavusių profesinio orientavimo paslaugų (už mokyklos ribų), dalis
2015-2016	Akmenės r. sav.	44,05%	76,08%	45,86%
2015-2016	Alytaus m. sav.	42,18%	89,31%	67,86%
2015-2016	Alytaus r. sav.	10,98%	33,74%	23,51%
2015-2016	Anykščių r. sav.	50,89%	70,62%	37,27%
2015-2016	Birštono sav.			
2015-2016	Biržų r. sav.	25,13%	59,87%	56,36%
2015-2016	Druskininkų sav.	12,28%	67,96%	44,64%
2015-2016	Elektrėnų sav.	38,81%	65,40%	36,43%
2015-2016	Ignalinos r. sav.	27,85%	92,97%	43,44%
2015-2016	Jonavos r. sav.	31,51%	61,70%	43,40%
2015-2016	Joniškio r. sav.	27,66%	38,19%	28,55%
2015-2016	Jurbarko r. sav.	57,04%	57,78%	45,01%
2015-2016	Kaišiadorių r. sav.	25,01%	51,62%	39,92%
2015-2016	Kalvarijos sav.	38,22%	83,38%	75,27%
2015-2016	Kauno m. sav.	26,78%	39,26%	37,42%
2015-2016	Kauno r. sav.	23,65%	35,58%	26,51%
2015-2016	Kazlų Rūdos sav.	38,11%	68,09%	75,51%
2015-2016	Kėdainių r. sav.	29,07%	69,23%	48,32%
2015-2016	Kelmės r. sav.	62,45%	80,51%	60,95%
2015-2016	Klaipėdos m. sav.	22,21%	58,85%	49,62%
2015-2016	Klaipėdos r. sav.	22,09%	58,79%	35,85%
2015-2016	Kretingos r. sav.	23,07%	39,24%	15,57%
2015-2016	Kupiškio r. sav.	31,11%	41,56%	25,81%
2015-2016	Lazdijų r. sav.	77,93%	81,81%	73,01%
2015-2016	Marijampolės sav.	33,32%	52,87%	27,83%
2015-2016	Mažeikių r. sav.	35,66%	60,44%	53,01%
2015-2016	Molėtų r. sav.	60,98%	64,51%	65,20%
2015-2016	Neringos sav.	98,92%	98,92%	98,92%
2015-2016	Pagėgių sav.	87,38%	95,23%	90,88%
2015-2016	Pakruojo r. sav.	21,31%	46,84%	28,36%
2015-2016	Palangos m. sav.	0,72%	32,21%	28,59%
2015-2016	Panevėžio m. sav.	27,95%	55,35%	47,31%
2015-2016	Panevėžio r. sav.	25,16%	40,29%	19,65%
2015-2016	Pasvalio r. sav.	15,27%	47,76%	36,68%
2015-2016	Plungės r. sav.	34,05%	63,61%	37,47%
2015-2016	Prienų r. sav.	53,04%	81,32%	61,86%
2015-2016	Radviliškio r. sav.	27,54%	58,50%	39,52%
2015-2016	Raseinių r. sav.	21,50%	69,96%	50,57%
2015-2016	Rietavo sav.	5,38%	62,50%	11,05%
2015-2016	Rokiškio r. sav.	15,02%	44,54%	33,72%
2015-2016	Skuodo r. sav.	39,42%	78,83%	24,39%

2015-2016	Šakių r. sav.	55,61%	74,70%	58,91%
2015-2016	Šalčininkų r. sav.	36,41%	60,48%	34,39%
2015-2016	Šiaulių m. sav.	38,09%	68,79%	59,22%
2015-2016	Šiaulių r. sav.	43,30%	71,35%	61,60%
2015-2016	Šilalės r. sav.	28,87%	41,64%	34,03%
2015-2016	Šilutės r. sav.	30,76%	47,03%	33,21%
2015-2016	Širvintų r. sav.	43,18%	64,33%	26,39%
2015-2016	Švenčionių r. sav.	38,27%	83,13%	74,55%
2015-2016	Tauragės r. sav.	53,83%	58,01%	70,34%
2015-2016	Telšių r. sav.	33,98%	48,64%	39,05%
2015-2016	Trakų r. sav.	31,16%	39,89%	30,02%
2015-2016	Ukmergės r. sav.	22,32%	54,24%	41,84%
2015-2016	Utenos r. sav.	30,95%	72,79%	28,80%
2015-2016	Varėnos r. sav.	66,82%	79,17%	74,47%
2015-2016	Vilkaviškio r. sav.	10,81%	21,31%	14,62%
2015-2016	Vilniaus m. sav.	13,42%	42,59%	31,76%
2015-2016	Vilniaus r. sav.	29,49%	50,05%	36,25%
2015-2016	Visagino sav.	39,45%	23,09%	24,46%
2015-2016	Zarasų r. sav.	33,42%	62,05%	40,08%
	Suvestinė	28,91%	53,91%	41,31%

Mokinių poreikį tobulinti karjeros kompetencijas kitoje įstaigoje, mokyklos sudaromas sąlygas mokiniams gauti informaciją apie mokymosi ir darbo galimybes pasitelkiant profesinio veiklinimo vizitus, ekskursijas, susitikimus su švietimo įstaigų atstovais, darbdaviais ir kitais asmenimis, taip pat ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybes atspindi rodiklis “Mokinių, gavusių profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų (už mokyklos ribų), dalis”. Šis rodiklis gali rodyti ne tik mokyklos bendradarbiavimo ryšius su kitomis įstaigomis profesinio orientavimo srityje, bet ir finansines (pvz., transporto naudojimo) galimybes. Praėjusiais mokslo metais tiek pat mokinių, kaip ir ankstesniais metais (41 proc.), bent kartą dalyvavo mokyklos suorganizuotoje išvykoje, siekdami patobulinti savo karjeros žinias, gebėjimus ir nuostatas (vizitas į įmonę, jaunimo darbo centrą, kitą mokymo įstaigą, studijų parodą, atvirų durų dienas, individuali ar grupinė konsultacija, seminaras, profesijos pristatymas ir kt.). Kaip ir anksčiau, 9-10 klasių mokiniai sudarė didžiausią dalį (beveik 46 proc.) gavusių karjeros paslaugų už mokyklos ribų. Beveik toks pat procentas yra ir 11-12 klasių mokinių (45 proc.). Mažiausią dalį (22 proc.) sudarė besimokantys pagal profesinio mokymo programas, skirtas asmenims, neturintiems pagrindinio išsilavinimo (5 pav.).

5 pav.

Karjeros paslaugų už mokyklos ribų gavėjai (pagal koncentrus)

Palyginus savivaldybes, didžiausia dalis mokinių, praėjusiais mokslo metais tobulinusių karjeros kompetencijas už mokyklos ribų, buvo Neringos, Pagėgių, Kalvarijos, Kazlų Rūdos savivaldybėse (virš 75 proc.), mažiausia – Vilkaviškio r., Kretingos r., Panevėžio r., Rietavo savivaldybėse (iki 20 proc.). Šalies vidurkio (41 proc.) nesiekė pusė savivaldybių (12 lentelė).

Apibendrinus duomenis, susijusius su karjeros paslaugų teikimu mokykloje, galime teigti, kad ketvirtus metus iš eilės šalies mokiniams labiau prieinamos yra karjeros paslaugos grupėje negu individualios karjeros konsultacijos. Taip pat, didesnė dalis mokinių tobulina savo karjeros kompetencijas už mokyklos ribų negu individualiai konsultuojasi su mokyklos karjeros specialistais.

3.5. Mokinių karjeros kompetencijos – profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) rezultatas

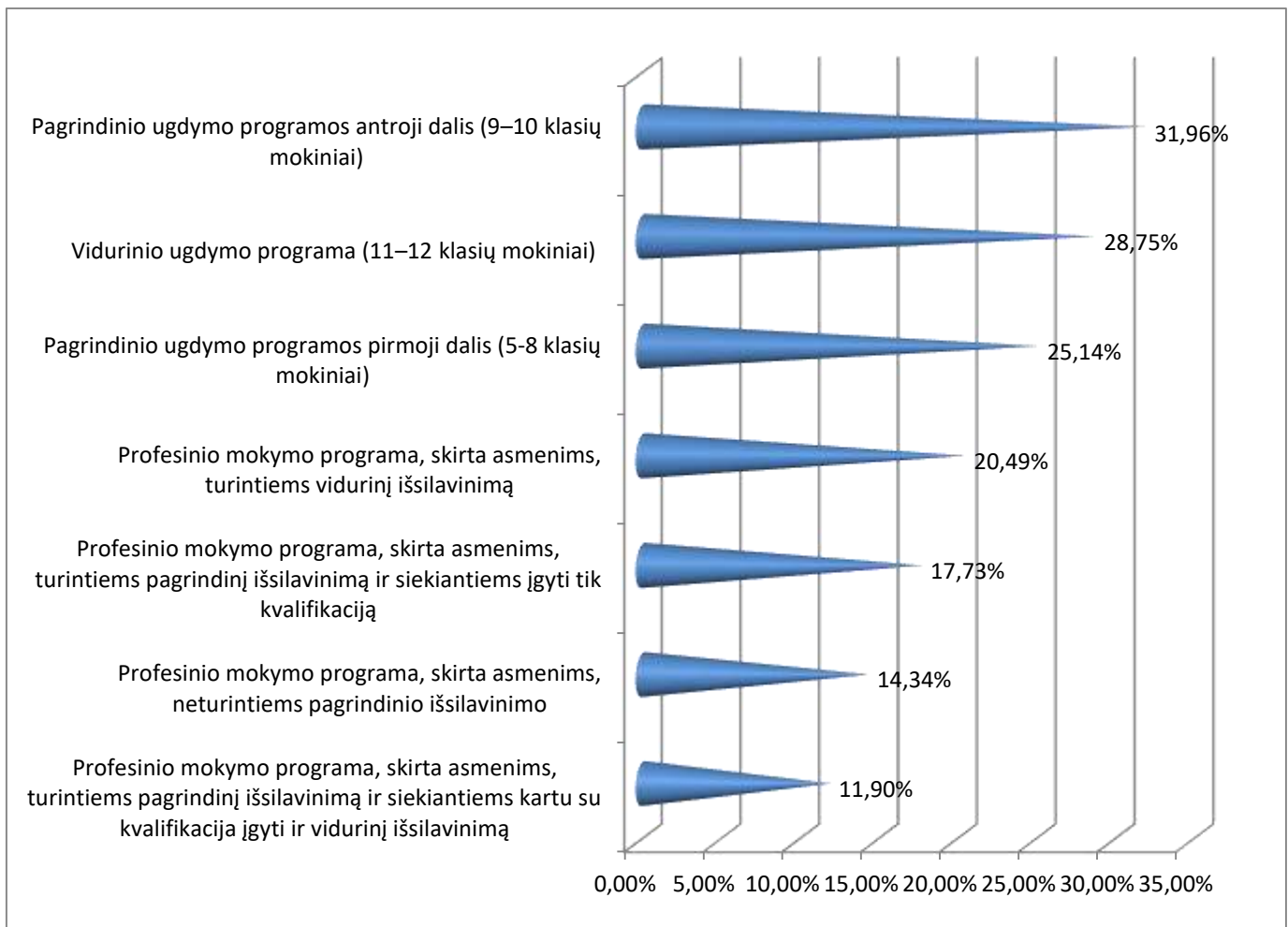
Mokinių karjeros kompetencijos, jų įgijimas arba patobulinimas yra vienas iš pagrindinių mokinių profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) siekiamų rezultatų. Siekiant įvertinti mokinių karjeros kompetencijų lygį ar jo pokytį, reikalingas mokinių karjeros kompetencijų į(si)vertinimo tyrimas. Šiai dienai mokinių sąmoningumo ir motyvacijos kelti ir ieškoti atsakymų į savo karjeros planavimo klausimus lygį bei mokyklos galimybes teikti mokiniams pagalbą rengiant karjeros planus galime vertinti analizuodami mokinių, rengusių karjeros planus, skaičių.

Praėjusiais mokslo metais savo karjeros planus rengė tiek pat mokinių, kiek ir 2015-2016 m.m. – apie 26 proc. (2013-2014 m.m. – 31 proc., 2014-2015 m.m. – 26 proc.). Lyginant pagal institucijų grupę, maždaug dvigubai didesnė mokinių dalis karjeros planus rengė bendrojo ugdymo mokyklose negu profesinio mokymo įstaigose (13 lentelė).

13 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal institucijos grupę)

Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2015-2016	Bendrojo ugdymo mokykla	221.041	61.814	27,96%
2015-2016	Profesinio mokymo įstaiga	37.328	5.637	15,10%
2015-2016	Suvestinė	257.420	67.451	26,20%
Mokslo metai	Institucijos grupė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2014-2015	Bendrojo ugdymo mokykla	231.200	64.250	27,79%
2014-2015	Profesinio mokymo įstaiga	38.388	4.555	11,87%
	Suvestinė	268.604	68.805	25,62%

Lyginant karjeros planų rengimo duomenis pagal mokinių ugdymo koncentrus ir mokymo grupes, praėjusiais metais, kaip ir ankstesniais metais, karjeros planus rengė didžiausia dalis 9-10 kl. mokinių (32 proc.). Karjeros planus rengė mažiausiai besimokančiųjų pagal profesinio mokymo programą, skirtą asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems kartu su kvalifikacija įgyti ir vidurinį išsilavinimą.(11 proc.) (6 pav.).

6 pav.

Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal mokinių ugdymo koncentrus ir mokymo grupes)

Lyginant pagal savivaldybes, praėjusiais mokslo metais karjeros planus rengė didžiausia dalis Neringos, Kalvarijos, Molėtų rajono savivaldybių mokinių (virš 65 proc.) ir mažiausia dalis Palangos miesto, Rietavo, Druskininkų savivaldybių mokinių (nuo 0 iki 1,4 proc., Birštono sav. šio rodiklio duomenų nepateikė). Šalies vidurkio nesiekė apie pusė savivaldybių (14 lentelė).

14 lentelė. Mokiniai, rengę karjeros planą (pagal savivaldybes)

Mokslo metai	Savivaldybė	Mokinių skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, skaičius	Mokinių, rengusių karjeros planą, dalis
2015-2016	Akmenės r. sav.	2.111	337	15,96%
2015-2016	Alytaus m. sav.	6.709	3.397	50,63%
2015-2016	Alytaus r. sav.	1.731	76	4,39%
2015-2016	Anykščių r. sav.	1.916	757	39,51%
2015-2016	Birštono sav.	391		
2015-2016	Biržų r. sav.	2.706	1.069	39,50%
2015-2016	Druskininkų sav.	1.604	22	1,37%
2015-2016	Elektrėnų sav.	2.520	94	3,73%
2015-2016	Ignalinos r. sav.	1.052	67	6,37%
2015-2016	Jonavos r. sav.	4.212	1.167	27,71%
2015-2016	Joniškio r. sav.	2.252	446	19,80%
2015-2016	Jurbarko r. sav.	2.577	1.009	39,15%
2015-2016	Kaišiadorių r. sav.	3.119	759	24,33%
2015-2016	Kalvarijos sav.	1.023	801	78,30%
2015-2016	Kauno m. sav.	31.902	8.651	27,12%
2015-2016	Kauno r. sav.	5.919	1.034	17,47%
2015-2016	Kazlų Rūdos sav.	984	372	37,80%
2015-2016	Kėdainių r. sav.	4.534	1.338	29,51%
2015-2016	Kelmės r. sav.	2.807	1.591	56,68%
2015-2016	Klaipėdos m. sav.	14.330	2.503	17,47%
2015-2016	Klaipėdos r. sav.	3.060	536	17,52%
2015-2016	Kretingos r. sav.	3.667	659	17,97%
2015-2016	Kupiškio r. sav.	1.848	200	10,82%
2015-2016	Lazdijų r. sav.	1.930	917	47,51%
2015-2016	Marijampolės sav.	5.915	953	16,11%
2015-2016	Mažeikių r. sav.	5.331	2.286	42,88%
2015-2016	Molėtų r. sav.	1.589	1.079	67,90%
2015-2016	Neringos sav.	93	92	98,92%
2015-2016	Pagėgių sav.	713	376	52,73%
2015-2016	Pakruojo r. sav.	1.915	320	16,71%
2015-2016	Palangos m. sav.	829	0	0,00%
2015-2016	Panevėžio m. sav.	10.000	2.607	26,07%
2015-2016	Panevėžio r. sav.	2.122	548	25,82%
2015-2016	Pasvalio r. sav.	2.429	462	19,02%
2015-2016	Plungės r. sav.	3.539	1.315	37,16%
2015-2016	Prienų r. sav.	1.927	686	35,60%
2015-2016	Radviliškio r. sav.	3.540	851	24,04%
2015-2016	Raseinių r. sav.	3.079	944	30,66%
2015-2016	Rietavo sav.	688	3	0,44%
2015-2016	Rokiškio r. sav.	2.829	553	19,55%
2015-2016	Skuodo r. sav.	1.611	402	24,95%
2015-2016	Šakių r. sav.	2.755	1.077	39,09%
2015-2016	Šalčininkų r. sav.	2.733	773	28,28%
2015-2016	Šiaulių m. sav.	10.536	4.527	42,97%

2015-2016	Šiaulių r. sav.	2.935	1.309	44,60%
2015-2016	Šilalės r. sav.	2.404	383	15,93%
2015-2016	Šilutės r. sav.	4.363	1.513	34,68%
2015-2016	Širvintų r. sav.	1.239	555	44,79%
2015-2016	Švenčionių r. sav.	2.318	870	37,53%
2015-2016	Tauragės r. sav.	3.877	2.317	59,76%
2015-2016	Telšių r. sav.	4.120	1.519	36,87%
2015-2016	Trakų r. sav.	2.898	580	20,01%
2015-2016	Ukmergės r. sav.	3.298	613	18,59%
2015-2016	Utenos r. sav.	3.399	306	9,00%
2015-2016	Varėnos r. sav.	1.896	982	51,79%
2015-2016	Vilkaviškio r. sav.	3.674	203	5,53%
2015-2016	Vilniaus m. sav.	44.151	6.650	15,06%
2015-2016	Vilniaus r. sav.	6.030	1.590	26,37%
2015-2016	Visagino sav.	1.607	215	13,38%
2015-2016	Zarasų r. sav.	1.502	190	12,65%
	Suvestinė	257.420	67.451	26,20%

Apibendrinus duomenis, praėjusiais metais kas ketvirtas šalies mokinys (tiek pat, kaip ankstesniais metais) rengė savo karjeros planą. Apie pusę savivaldybių nesiekė šalies vidurkio, o profesinio mokymo įstaigų mokiniai ypač pasyviai pildė karjeros planus (tačiau 3 proc. daugiau, nei pernai).

3.6. Mokinių perėjimas iš vieno švietimo lygmens į kitą

Profesinis orientavimas (ugdymas karjerai) prisideda prie mokymosi motyvacijos stiprinimo, sprendimų priėmimo gebėjimų ugdymo, nuostatų, susijusių su mokymusi visą gyvenimą, formavimo. Mokinių ugdymas karjerai gali daryti teigiamą įtaką ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygio pokyčiams, palengvinti perėjimą iš vieno mokymosi lygmens į kitą. Šiai dienai galime stebėti 10 ir 12 klasės mokinių ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos mastą.

Palyginus duomenis apie 10 klasės mokinių perėjimą į 11 klasę arba profesinio mokymo įstaigą pagal institucijų grupę, galime pastebėti, kad bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis pastaruosius ketverius metus siekė apie 2 proc. Profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo

bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis per paskutinius mokslo metus sumažėjo beveik 3 procentais (nuo 7,89 proc. 2013-2014 m. m. , 5,92 proc. 2014-2015 m. m. iki 4,77 proc. 2015-2016 m.m.) (15 lentelė).

15 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 10 klasės (pagal institucijų grupę)

Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis	Bendrojo ugdymo mokykla	Profesinio mokymo įstaiga
2012-2013	2,08%	7,19%
2013-2014	1,94%	7,89%
2014-2015	2,07%	5,92%
2015-2016	2,12%	4,77%

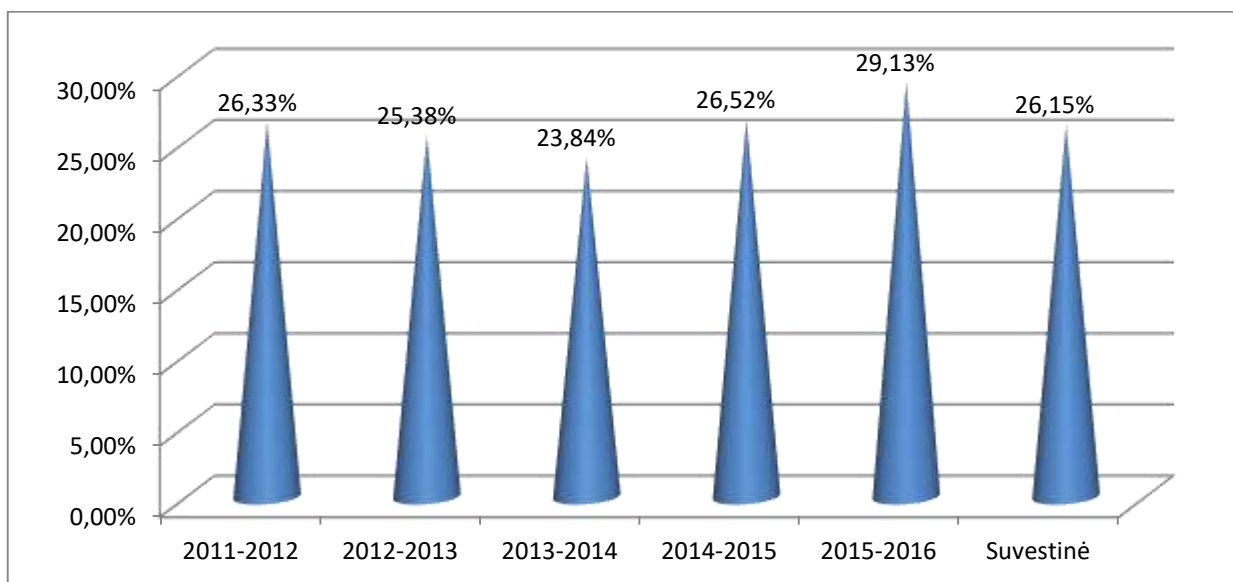
Palyginus duomenis pagal savivaldybes, galime matyti, kad didžiausia dalis mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą ir netęsiančių mokslo, praėjusiais metais buvo Kazlų Rūdos sav., Klaipėdos rajono, Pagėgių savivaldybėse (virš 5 proc.). Neringos, Palangos, Druskininkų, Ignalinos raj. , Rietavo savivaldybėse visi 10 klasės mokiniai toliau tęsė mokslą. Trečdalis savivaldybių viršijo šalies vidurkį (2,17 proc.) (16 lentelė).

16 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 10 klasės (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Mokslo metai	10 klasės mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, skaičius	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo, skaičius	Mokinių, po 10 klasės netęsiančių mokslo bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, dalis
Akmenės r. sav.	2015-2016	283	12	4,24%
Alytaus m. sav.	2015-2016	728	6	0,82%
Alytaus r. sav.	2015-2016	156	0	0,00%
Anykščių r. sav.	2015-2016	251	6	2,39%
Birštono sav.	2015-2016	52	1	1,92%
Biržų r. sav.	2015-2016	292	8	2,74%
Druskininkų sav.	2015-2016	214	0	0,00%
Elektrėnų sav.	2015-2016	239	3	1,26%
Ignalinos r. sav.	2015-2016	144	0	0,00%
Jonavos r. sav.	2015-2016	483	9	1,86%
Joniškio r. sav.	2015-2016	270	10	3,70%
Jurbarko r. sav.	2015-2016	347	5	1,44%
Kaišiadorių r. sav.	2015-2016	334	10	2,99%
Kalvarijos sav.	2015-2016	128	4	3,13%
Kauno m. sav.	2015-2016	3.350	66	1,97%
Kauno r. sav.	2015-2016	690	11	1,59%
Kazlų Rūdos sav.	2015-2016	126	7	5,56%

Kėdainių r. sav.	2015-2016	519	8	1,54%
Kelmės r. sav.	2015-2016	359	6	1,67%
Klaipėdos m. sav.	2015-2016	1.537	29	1,89%
Klaipėdos r. sav.	2015-2016	454	25	5,51%
Kretingos r. sav.	2015-2016	434	9	2,07%
Kupiškio r. sav.	2015-2016	207	7	3,38%
Lazdijų r. sav.	2015-2016	210	2	0,95%
Marijampolės sav.	2015-2016	688	11	1,60%
Mažeikių r. sav.	2015-2016	712	24	3,37%
Molėtų r. sav.	2015-2016	175	6	3,43%
Neringos sav.	2015-2016	12	0	0,00%
Pagėgių sav.	2015-2016	94	5	5,32%
Pakruojo r. sav.	2015-2016	215	9	4,19%
Palangos m. sav.	2015-2016	145	0	0,00%
Panevėžio m. sav.	2015-2016	1.164	21	1,80%
Panevėžio r. sav.	2015-2016	277	5	1,81%
Pasvalio r. sav.	2015-2016	296	5	1,69%
Plungės r. sav.	2015-2016	420	8	1,90%
Prienų r. sav.	2015-2016	262	13	4,96%
Radviliškio r. sav.	2015-2016	430	17	3,95%
Raseinių r. sav.	2015-2016	395	13	3,29%
Rietavo sav.	2015-2016	94	0	0,00%
Rokiškio r. sav.	2015-2016	344	4	1,16%
Šakių r. sav.	2015-2016	379	13	3,43%
Šalčininkų r. sav.	2015-2016	333	12	3,60%
Šiaulių m. sav.	2015-2016	1.205	17	1,41%
Šiaulių r. sav.	2015-2016	364	14	3,85%
Šilalės r. sav.	2015-2016	324	5	1,54%
Šilutės r. sav.	2015-2016	515	18	3,50%
Širvintų r. sav.	2015-2016	161	7	4,35%
Skuodo r. sav.	2015-2016	226	10	4,42%
Švenčionių r. sav.	2015-2016	269	2	0,74%
Tauragės r. sav.	2015-2016	481	7	1,46%
Telšių r. sav.	2015-2016	486	8	1,65%
Trakų r. sav.	2015-2016	371	5	1,35%
Ukmergės r. sav.	2015-2016	391	5	1,28%
Utenos r. sav.	2015-2016	445	5	1,12%
Varėnos r. sav.	2015-2016	229	3	1,31%
Vilkaviškio r. sav.	2015-2016	448	19	4,24%
Vilniaus m. sav.	2015-2016	4.863	90	1,85%
Vilniaus r. sav.	2015-2016	767	22	2,87%
Visagino sav.	2015-2016	179	3	1,68%
Zarasų r. sav.	2015-2016	153	5	3,27%
Suvestinė		30.119	655	2,17%

Išanalizavus duomenis apie 12 klasės mokinių perėjimą į profesinio mokymo įstaigą, kolegiją ar universitetą, galime pastebėti, kad 12 klasės mokinių, pasitraukiančių iš švietimo sistemos, dalis yra apie 13 kartų didesnė už iš švietimo sistemos pasitraukiančių 10 klasės mokinių dalį. Kelerius metus iš eilės ši dalis mažėjo, bet per paskutinius mokslo metus vėl padidėjo nuo 24 proc. 2013-2014 m. m. iki 27 proc. 2014-2015 m. m. ir 29 proc. 2015-2016 m.m. Galbūt šį pokytį lėmė padidėjęs studijų užsienyje populiarumas (UKSIS sistema neskaičiuoja tęsiančių mokslo kitose šalyse, todėl tokie mokiniai patenka į netęsiančių mokslo mokinių skaičių) arba jaunimo, sulaukusio pilnametystės, emigracijos tendencijos. (7 pav.).

7 pav.

Mokiniai, netęsiantys mokslo po 12 klasės (pagal mokslo metus)

Palyginus duomenis pagal savivaldybes, galime matyti, kad didžiausia dalis mokinių, gavusių brandos atestatą ir netęsiančių mokslo Lietuvos profesinio mokymo įstaigose, kolegijose ar universitetuose praėjusiais metais buvo Neringos, Kalvarijos, Pagėgių, Akmenės rajono, Šilutės rajono ir Trakų rajono savivaldybėse (40-50 proc.), mažiausia – Kupiškio rajono, Pakruojo rajono, Zarasų rajono savivaldybėse (12 - 17 proc.). 25 savivaldybės viršijo šalies vidurkį (29,13 proc.) (17 lentelė).

17 lentelė. Mokiniai, netęsiantys mokslo po 12 klasės (pagal savivaldybes)

Savivaldybė	Mokslo metai	12 klasės mokinių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, skaičius	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo, skaičius	Mokinių, po 12 klasės netęsiančių mokslo profesinio mokymo įstaigoje, kolegijoje ar universitete, dalis
Akmenės r. sav.	2015-2016	259	110	42,47%
Alytaus m. sav.	2015-2016	547	127	23,22%
Alytaus r. sav.	2015-2016	137	42	30,66%
Anykščių r. sav.	2015-2016	203	48	23,65%
Birštono sav.	2015-2016	59	15	25,42%
Biržų r. sav.	2015-2016	172	44	25,58%
Druskininkų sav.	2015-2016	171	49	28,66%
Elektrėnų sav.	2015-2016	187	34	18,18%
Ignalinos r. sav.	2015-2016	116	23	19,83%
Jonavos r. sav.	2015-2016	369	142	38,48%
Joniškio r. sav.	2015-2016	152	32	21,05%
Jurbarko r. sav.	2015-2016	202	57	28,22%
Kaišiadorių r. sav.	2015-2016	282	86	30,50%
Kalvarijos sav.	2015-2016	101	48	47,52%
Kauno m. sav.	2015-2016	2.973	873	29,36%
Kauno r. sav.	2015-2016	569	142	24,96%
Kazlų Rūdos sav.	2015-2016	97	34	35,05%
Kėdainių r. sav.	2015-2016	387	93	24,03%
Kelmės r. sav.	2015-2016	247	83	33,60%
Klaipėdos m. sav.	2015-2016	1.233	418	33,90%
Klaipėdos r. sav.	2015-2016	209	46	22,01%
Kretingos r. sav.	2015-2016	359	110	30,64%
Kupiškio r. sav.	2015-2016	132	17	12,88%
Lazdijų r. sav.	2015-2016	168	35	20,83%
Marijampolės sav.	2015-2016	575	191	33,22%
Mažeikių r. sav.	2015-2016	392	97	24,74%
Molėtų r. sav.	2015-2016	160	35	21,88%
Neringos sav.	2015-2016	8	4	50,00%
Pagėgių sav.	2015-2016	78	38	48,72%
Pakruojo r. sav.	2015-2016	142	22	15,49%
Palangos m. sav.	2015-2016	143	48	33,57%
Panevėžio m. sav.	2015-2016	1.052	336	31,94%
Panevėžio r. sav.	2015-2016	133	29	21,80%

Pasvalio r. sav.	2015-2016	203	54	26,60%
Plungės r. sav.	2015-2016	314	60	19,11%
Prienų r. sav.	2015-2016	174	43	24,71%
Radviliškio r. sav.	2015-2016	332	82	24,70%
Raseinių r. sav.	2015-2016	293	68	23,21%
Rietavo sav.	2015-2016	82	18	21,95%
Rokiškio r. sav.	2015-2016	335	65	19,40%
Šakių r. sav.	2015-2016	275	83	30,18%
Šalčininkų r. sav.	2015-2016	291	96	32,99%
Šiaulių m. sav.	2015-2016	1.180	385	32,63%
Šiaulių r. sav.	2015-2016	189	45	23,81%
Šilalės r. sav.	2015-2016	276	89	32,25%
Šilutės r. sav.	2015-2016	371	153	41,24%
Širvintų r. sav.	2015-2016	157	53	33,76%
Skuodo r. sav.	2015-2016	191	38	19,90%
Švenčionių r. sav.	2015-2016	237	56	23,63%
Tauragės r. sav.	2015-2016	405	151	37,28%
Telšių r. sav.	2015-2016	352	89	25,28%
Trakų r. sav.	2015-2016	346	147	42,49%
Ukmergės r. sav.	2015-2016	302	62	20,53%
Utenos r. sav.	2015-2016	397	110	27,71%
Varėnos r. sav.	2015-2016	156	35	22,44%
Vilkaviškio r. sav.	2015-2016	387	142	36,69%
Vilniaus m. sav.	2015-2016	4.252	1.217	28,62%
Vilniaus r. sav.	2015-2016	629	192	30,52%
Visagino sav.	2015-2016	91	31	34,07%
Zarasų r. sav.	2015-2016	112	19	16,96%
Suvestinė		24.343	7.091	29,13%

Apibendrinus duomenis, galime pastebėti, kad tiek 10 klasės mokinių, tiek 12 klasės mokinių, toliau netęsiančių mokslo, dalis praėjusiais metais nežymiai padidėjo, trečdalyje savivaldybių šie rodikliai buvo aukštesni už šalies vidurkį.

4. Išvados ir rekomendacijos

Remiantis mokinių ugdymo karjerai stebėsenos rezultatais, šiame skyriuje pateikiame išvadas ir rekomendacijas, kaip būtų galima pagerinti šalies mokinių ugdymo karjerai būklę ir patobulinti stebėsenos kokybę. **Kviečiame visus suinteresuotuosius prisidėti prie probleminių klausimų sprendimo ir rekomendacijų įgyvendinimo.**

4.1. Išvados ir rekomendacijos stebėsenos modelio tobulinimui

1. Karjeros specialistų mokyklose trūkumas ir teikiančių UKS informacinės sistemos duomenų teikėjų nuolatinė kaita apsunkina duomenų pateikimą UKSIS. Nuo 2016 m. gegužės mokyklos buvo iš anksto informuojamos apie renkamus ir teikiamus duomenis, buvo prašoma mokyklų administracijų, keičiantis specialistams, perimti jų turimus duomenis, reikalingus UKS informacinei sistemai. Vis tik šis procesas nebuvo pakankamai sklandus. Mokyklos nepateikia nustatytu laikotarpiu duomenų, nes nebūna paskirti nauji duomenų pildytojai ir tvirtintojai, nauji specialistai nebūna informuoti apie prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką. Kita problema - specialistai būna pamiršę gautus prisijungimo vardus ir slaptažodžius, todėl duomenų teikimo laikotarpiu papildomai apkraunamas Švietimo informacinių technologijų centras dėl prisijungimo slaptažodžių priminimo/keitimo.

Siūlymas. Iš anksto informuoti mokyklas ne tik apie renkamų ir teikiamų duomenų sąrašą, duomenų teikimo laikotarpį, bet ir iš anksto priminti apie naujų UKSIS duomenų pildytojų ir tvirtintojų prisijungimo prie UKSIS sistemos tvarką. Tikslinga, kad iki UKSIS duomenų teikimo pradžios mokyklos jau būtų paskyrusios naujus duomenų teikėjus (pildytojus, tvirtintojus), o šie būtų prisiregistravę nustatyta tvarka. Taip pat tikslinga nustatyti laikotarpį, kuriuo duomenų teikėjai turėtų kreiptis dėl naujų ar keičiamų prisijungimo duomenų.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Švietimo informacinių technologijų centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. Iki 2017 m. spalio mėn.

2. Remiantis bet kurios kitos srities stebėsenos organizavimo ir vykdymo metodologija ir Projekto metu sukurtu Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio aprašu, stebėsenos procese tikslinga gauti ne tik objektyvius kiekybinius, bet ir subjektyvius kokybinius duomenis iš paslaugų gavėjų ir teikėjų. Todėl būtų tikslinga periodiškai organizuoti karjeros paslaugų teikėjų ir gavėjų apklausas (tyrimus), išgryninti kokybinius ugdymo karjerai rodiklius. Atliekami kokybiniai tyrimai padėtų stebėti karjeros specialistų pasirengimo teikti karjeros paslaugas lygį, mokinių karjeros kompetencijų lygį, karjeros paslaugų gavėjų (mokinių) pasitenkinimo paslaugomis lygį, ugdymo karjerai priemonių ir karjeros paslaugų kokybę.

Siūlymas. Esant švietimo bendruomenės poreikiui, atlikti kokybinius mokinių ugdymo karjerai stebėsenos tyrimus.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos ir kt.

Igyvendinimo laikotarpis. 2017 - 2020 m.

4.2. Išvados ir rekomendacijos ugdymo karjerai kokybės tobulinimui

1. Nors mokinių kasmet mažėja, 2015-2016 m.m. tiek bendrojo ugdymo mokyklose, tiek profesinio mokymo įstaigose, 17-20 m. jaunimo, siekiančio vidurinio išsilavinimo, mokėsi kiek didesnė dalis nei ankstesniais metais. Niekur nedarbingų ir nesimokančių 15-24 m. amžiaus asmenų dalis Lietuvoje per pastaruosius ketverius metus taip pat mažėjo. Darytina prielaida, kad šių rodiklių reikšmių pokyčiai, įtakojami bendros šalies socialinės ekonominės situacijos ir institucijų bendradarbiavimo sprendžiant švietimo ir jaunimo nedarbo problemas, iš dalies susiję ir su mokinių ugdymu karjerai.

Nemažai mokyklų (praėjusiais mokslo metais – apie 200 įstaigų) nepanaudoja Mokinio krepšelio lėšų, skirtų mokinių profesiniam orientavimui vykdyti. Vidutinės vienam mokiniui tekusios profesinio orientavimo lėšos praėjusiais mokslo metais – 1 Eur/m. Vienam profesinio mokymo įstaigos mokiniui teko dvigubai mažiau lėšų negu vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui. UKSIS sistemos pagalba yra sudėtinga tiksliai apskaičiuoti panaudotas profesinio

orientavimo lėšas. Vis dar išlieka ta pati problema – mokinio krepšelyje sujungtos lėšos mokinių pažintinei veiklai ir mokinių profesiniam orientavimui (kartais ir neformaliajam švietimui).

Siūlymas. Raginti mokyklų administracijas aktyviau naudoti profesiniam orientavimui skirtas lėšas. Svarstyti į vieną mokinio krepšelio „eilutę“ sujungtų lėšų mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui išskyrimą į dvi dalis.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2017 - 2018 m.

2. Praėjusiais mokslo metais iš 717 švietimo įstaigų daugiau kaip 600-uose nebuvo taikomas etatinis darbo apmokėjimas karjeros specialistams. Tik kiek daugiau kaip 40 mokyklų karjeros specialistai dirbo pilnu etatu. Apie 70 įstaigų dalinosi apie 25 etatus. Kasmet didėja vienam karjeros specialisto etatui tenkančių mokinių skaičius. Rodiklis „Vienam karjeros specialisto etatui tenkantis mokinių skaičius“ daugiau kaip 3,2 karto viršijo siektiną reikšmę. Nepalankiausias mokinių ir karjeros specialistų skaičiaus santykis buvo progimnazijose ir profesinio mokymo įstaigose. Karjeros specialistų etatų nebuvo 18-oje savivaldybių.

LR švietimo įstatyme 2016 04 07 buvo apibrėžta karjeros specialisto sąvoka, taip pat nustatyta, kad iki 2016 m. pabaigos turi būti priimti šio įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai dėl karjeros specialistams keliamų išsilavinimo ir (ar) profesinių žinių reikalavimų.

Siūlymas. Įgyvendinant Švietimo įstatymo nuostatas, susijusiais su karjeros specialisto kvalifikacija ir kompetencijomis, patvirtinti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktą/-us apibrėžiantį/-čius šio specialisto kvalifikacinius reikalavimus, profesinės veiklos sritis, funkcijas ir kompetencijas. Apibrėžus su mokinių ugdymu karjerai susijusio specialisto sąvoką ir funkcijas, spręsti darbo apmokėjimo klausimą.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2017 m.

3. Praėjusiais mokslo metais 10 proc. karjeros specialistų turėjo aukštąjį išsilavinimą, tiesiogiai susijusį su profesiniu orientavimu. Trečdalis savivaldybių neturėjo nė vieno specialisto, turinčio specializuotą aukštąjį išsilavinimą. 4 iš 10 karjeros specialistų buvo „naujokai“ profesinio

orientavimo (ugdymo karjerai) srityje. 2 m. ir mažesnę darbo patirtį turėjo didesnė dalis profesinio mokymo įstaigų karjeros specialistų. Kasmet vis daugiau karjeros specialistų netobulina kvalifikacijos. Šalies rodiklio “Vidutinis karjeros specialisto kvalifikacijai tobulinti panaudotų valandų skaičius” reikšmė buvo beveik 5 kartus mažesnė už Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rekomenduojamą optimalų kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičių mokytojams – 40 ak.val./m. Pagal šias mokytojams nustatytas normas nė vienos savivaldybės karjeros specialistams nepavyko tobulinti savo kvalifikacijos.

Siūlymas. Sukurti ugdymo karjerai specialistų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo sistemą, diferencijuojant pagal specialistų poreikius. Didinti karjeros specialistų kvalifikacijos tobulinimo prieinamumą, dalį kvalifikacijos tobulinimo programų perkeltiant į virtualią aplinką.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, pedagogų švietimo centrai, aukštosios mokyklos, savivaldybių administracijos ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2017-2018 m.

4. Praėjusiais mokslo metais karjeros paslaugų prieinamumas buvo panašus, kaip ankstesniais metais (individualią karjeros konsultaciją gavo 28 proc. mokinių, karjeros paslaugą grupėje – 53 proc. mokinių). 2015-2016 m.m. šiek tiek padidėjo profesinio mokymo įstaigų mokinių, gavusių individualių ir grupinių karjeros paslaugų, dalis (atitinkamai nuo 18,6 proc. ir 25,8 proc. 2014-2015 m.m. iki 25,2 ir 31,5 proc. 2015-2016 m.m.). Tokia pati kaip ir ankstesniais metais dalis mokinių bent kartą dalyvavo mokyklos suorganizuotoje išvykoje, siekdami patobulinti savo karjeros žinias, gebėjimus ir nuostatas (41 proc.). Panašiai kaip ir ankstesniais mokslo metais, kas ketvirtas šalies mokinys rengia savo karjeros planus. Daugėjant mokinių, tenkančių karjeros specialistų etatų skaičiui, tikslinga ieškoti būdų ir priemonių reikalingoms mokiniams karjeros konsultacijoms užtikrinti.

Siūlymas. Didinti karjeros paslaugų mokiniams prieinamumą, perkeltiant dalį paslaugų į virtualią aplinką.

Atsakinga (-os) institucija (-os). Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, savivaldybių administracijos, bendrojo ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos centras ir kt.

Įgyvendinimo laikotarpis. 2017- 2018 m.

Naudota literatūra ir šaltiniai

1. Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokinių ugdymo karjerai modelis [interaktyvus]. (2011). Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija [žiūrėta 2016 m. rugsėjo 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose.html>.
2. Brazienė R., Mikutavičienė I. Lietuvos jaunimo perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką: švietimo, darbo ir užimtumo politikos aspektas. Viešoji politika ir administravimas. 2013, T.12, Nr.1.
3. Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications [interaktyvus]. Association for Teacher Education in Europe [žiūrėta 2016 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.atee1.org/uploads/EUpolicies/common_eur_principles_en.pdf>.
4. Čiuladienė G. Duomenys ir naudojimas jais: poreikis, kokybė, efektyvumas [interaktyvus]. (2013). Vilnius: Ugdymo plėtotės centras [žiūrėta 2016 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/Ciuladiene_Grazina.pdf>.
5. Young people neither in employment nor in education and training by sex and age (NEET rates) [interaktyvus]. (2016). Eurostat [žiūrėta 2017 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/EDAT_LFSE_20>.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 „Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 82-4284).
7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. V-1201 “Dėl Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašo tvirtinimo” (Žin., 2012, Nr. 98-5004).
8. Lietuvos švietimas skaičiais 2016. Bendrasis ugdymas [interaktyvus]. (2016). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą:

https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/609_e34d39718278eb495bdfee45472e5e7d.pdf

>

9. Rekomendacijos savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rengimui [interaktyvus]. (2011). Vilnius: Higienos institutas, Sveikatos informacijos centras, Epidemiologijos ir biostatistikos skyrius [žiūrėta 2016 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą:
<[http://www.kaunovsb.lt/tl_files/Failai/Stebesena%20\(monitoringas\)/rekomendacijos%20ataskaitoms_12_27.pdf](http://www.kaunovsb.lt/tl_files/Failai/Stebesena%20(monitoringas)/rekomendacijos%20ataskaitoms_12_27.pdf)>.
10. Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio analizė ir įgyvendinimo rekomendacijos [interaktyvus]. (2012). Vilnius: Alna Software, Ernst&Young [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose/stebesenos_modelis.html>.
11. Ugdymo karjerai stebėsenos sistemos modelio aprašas [interaktyvus]. (2012). Vilnius: Alna Software, Ernst&Young [žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.mukis.lt/lt/profesinio_orientavimo_paslaugos_mokyklose/stebesenos_modelis.html>.
12. Visą gyvenimą trunkančio orientavimo veiklos kryptys: pažangos apžvalga. 2008–2010 m. Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklo darbo ataskaita [interaktyvus]. (2011) [žiūrėta 2016 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/lithuanian/LT_ELGP_N_2008_10_Short_Report.pdf/view>.
13. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro direktoriaus 2015m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. R1-438 patvirtinti “Profesinio orientavimo (ugdymo karjerai) stebėsenos rodiklių aprašai”.

Priedai